

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1904. Första Kammaren. N:o 36.

Fredagen den 15 april.

Kammaren sammanträdde kl. 2,30 e. m.

Justerades protokollet för den 7 i denna månad.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 74, i anledning af väckt motion angående formen för äktenskaps ingående; samt

n:o 75, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vissa internationella förhållanden rörande äktenskap och förmynderskap samt till lag om äktenskaps avslutande inför svensk diplomatisk eller konsulär ämbetsman i utlandet.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet nedannämnda den 13 innevarande april bordlagda motioner:

n:o 56, af herr *Hasselrot*, om anslag till anläggande af järnväg från Borgholm till Böda; och

n:o 57, af herr *Bohnstedt*, om anslag till undersökningar m. m. för järnväg mellan Sveg och lämplig punkt å Gellivarabanan.

Vid föredragning af den utaf herr *Lundberg* den 13 innevarande månad väckta och då bordlagda motion, n:o 58, om anslag till undervisning i slöjd vid de allmänna läroverken, hänvisades denna motion till särskilda utskottet n:o 1.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet den af herrar *Bergström* och *Olsén* den 13 i denna månad afgifna, samma dag bordlagda motion, n:o 59, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition

om anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran konstitutionsutskottets den 13 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 3.

Föredrogs och lades till handlingarna statsutskottets den 13 i denna månad bordlagda memorial n:o 62, i anledning af Andra Kammarens återremiss till statsutskottet af vissa punkter i utskottets utlåtande n:o 5 angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel.

Föredrogs, men bordlades ånyo på flere ledamöters begäran statsutskottets den 13 innevarande månad bordlagda utlåtanden n:is 63—65 äfvensom bevillningsutskottets samma dag bordlagda betänkanden n:is 20—26.

Justerades fyra protokollsutdrag för denna dag, hvarefter kammaren åtskildes kl. 2,44 e. m

In fidem

A. v. Krusenstjerna.

Lördagen den 16 april, f. m.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Westring* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående förvärfvande för statsverkets räkning af Trollhätte kanalverk m. m.; samt

2:o) om vidtagande af åtgärder för försäljning af Vislanda—Bolmens järnväg.

Herr statsrådet *von Friesen* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) om anslag till utgifvande af ett vetenskapligt arbete angående docenten O. Nordenskjölds expedition till Södra Ishafvet;

2:o) angående pension för framlidne intendenten vid naturhistoriska riksmuseum, professorn m. m. F. A. Smitts änka Freja Brigitta Coralia Smitt, född Pålman; och

3:o) angående efterskänkande af kronans rätt till danaarf efter lägenhetsägaren Erik Eriksson från Södertälje.

Justerades protokollet för den 9 i denna månad.

Anmälde och bordlades

statsutskottets utlåtanden:

n:o 6, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, omfattande anslagen till sjöförsvarsdepartementet;

n:o 66, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning till aktiebolaget Nautanens kopparfält af kronan tillhörig mark i Gellivare socken af Norrbottens län m. m., dels ock i ämnet väckta motioner;

n:o 67, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordägareandel i grufva; och

n:o 70, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel för utförande af vissa interurbana telefonledningar samt för fortsatt utveckling af statens telefonväsende i afseende å lokala telefnät med förbindelseledningar;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande, n:o 2, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning i fråga om löneförhöjning för småskolelärarinnor m. m.; äfvensom

lagutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående handel med konstgjorda gödselmedel, dels och två med föranledande af nämnda proposition väckta motioner.

Företogs val af ytterligare två suppleanter i Riksdagens särskilda utskott n:o 2; och befunnos, efter valförrättningens slut, därtill hafva blifvit utsedde:

herr Ros med 72 röster
 » Enhörning » 64 »

*Ifrågasatta
 åtgärder för
 effektiv kon-
 troll öfver
 landets för-
 svarsväsende.*

Föredrogs ånyo konstitutionsutskottets den 13 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 3, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan m. m.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 216, hvilken blifvit till konstitutionsutskottet hänvisad, hade herr *Karl Staaff* hemställt, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda frågan om åvägabringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Utskottet hade i föreliggande utlåtande på anförda grunder hemställt, att Riksdagen, med bifall till förevarande motion, måtte besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda frågan om åvägabringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlag, hvartill utredningen gäfve anledning.

Vid utlåtandet var fogad reservation af herrar *Blomberg, Moberg, Berg, Gustaf Axel, Berg, Lars, Nyström, Carl, Berg, Gustaf B., Sjöholm, Falk* och friherre *Rappe*, hvilka ansett, att då motionären icke anført några nya skäl för sitt förnyade förslag och då den föreslagna skrifvelsen vore med afseende å uppgiften för den begärda utredningen allt för sväfvande och obestämd för att lämp-

ligen kunna från Riksdagen afåtas, utskottet bort under åberopande af de motiveringar, som uti utskottets utlåtanden öfver samme motionärs i hufvudsak likartade framställningar vid 1901 och 1903 årens riksdagar gjorts gällande, hemställa, att herr Staaffs motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Ifrågasatta åtgärder för effektiv kontroll öfver landets försvarsväsende.

(Forts.)

Herr Blomberg: Den fråga, som nu föreligger till behandling, är visserligen icke, såsom så många andra, en gengångare från gamla dagar, men den är dock nu under kammarens behandling för tredje gången sedan den först väcktes vid 1901 års riksdag. Vid nämnda riksdag framkom herr Staaff med sin kända motion om inrättande af ett särskildt militieombudsmansämbete, och denna motion förnyades sedan vid sistlidna års riksdag, men då i den modifierade form, att man nu endast begärde en skrivelse till Kungl. Maj:t om utredning i ärendet. Konstitutionsutskottet afstyrkte motionen vid såväl 1901 som 1903 års riksdagar, och vid båda dessa tillfällen skedde det under fullständig samstämmighet mellan Första Kammarens utskottsledamöter, under det att vid 1903 års riksdag Andra Kammarens utskottsledamöter förenade sig uti hemställan om en skrivelse af det innehåll, motionären åsyftade. Vid båda tillfällena anslöt sig Första Kammaren utan debatt till den afstyrkande framställning, som af utskottet afgifvits. I är föreligger frågan uti ett något förändradt läge, i det konstitutionsutskottets majoritet tillstyrkt en skrivelse af liknande innehåll med den, Andra Kammarens ledamöter i utskottet förordade vid sistlidne riksdag, under det att jämte mig ätta af Första Kammarens ledamöter i utskottet, under fullständig öfverensstämmelse med utskottets motivering för dess båda föregående uttalanden, reservationsvis hemställt, att herr Staaffs motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Reservanterna hafva nämligen icke kunnat vare sig i motionärens framställning vid denna riksdag, som inskränker sig till hänvisning till 1901 års motion och 1903 års reservation, eller i några nytillkomna omständigheter finna några nya skäl för sådana åtgärder, som motionären åsyftar. Ej heller har något under de förberedande öfverläggningarna nu blifvit anfördt, som kan förringa betydelsen af de tillförene af utskottet däremot gjorda invändningarna. Reservanterna hafva sålunda fullständigt saknat anledning att ändra mening och våga förutsätta, att äfven Första Kammaren skall vidhålla sin förut och senast förlidet år tydligt angifna ståndpunkt.

Det kunde kanske vara tillräckligt att frambålla detta, då jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen. Men den föreliggande frågan är otvifvelaktigt så viktig och gäller en så allvarlig angelägenhet, att det icke torde vara olämpligt att med några ord närmare belysa innebörden af motionärens syftsmål, som utskottets majoritet inbjuder kammaren att främja.

Man skulle härvid vara frestad att starkt urgöra de motiv, som erbjuda sig själfva vid genomläsande af motionärens vidlyftiga och vidtsväfvande skildring af den mångsidige och mäktige funktionär.

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*
(Forts.)

som hans fantasi lyckats skapa, då ju ett närmare skärskådande af den sålunda presenterade militieombudsmannen torde göra för enhvar klart, att den förordnade funktionären måste blifva ett vidunder eller ett missfoster — hvilkendera beteckningen kan vara lämpligast, lämnar jag därhän. Men det torde vara bäst att icke uppehålla sig härvid, då förvisso kammarens ledamöter nu och vid föregående riksdagar tagit kännedom om motionärens onekligen intressanta framställning. Jag vänder mig därför till utskottets nu gjorda hemställan.

Med afseende å denna väntar jag mig den erinringen, att utskottet endast förordnat en skrivelse till Kungl. Maj:t om allsidig utredning af frågan, därvid i allmänna ordalag framhållits hvad man åsyftar, nämligen »åvägbringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan». Visserligen har man här lyckats att insvepa den reform, som motionären vill med all makt framdrifva och utskottet vill främja, i en sådan förklädning, att därmed förbundna farligheter icke springa så i ögonen eller verka så afskräckande, som de måste göra, då man tar militieombudsmannen med hull och hår i ögonsikte.

Jag väntar mig ock, att man från utskottets sida söker betona, att det nu endast gäller att få undersökt, huru genom skärpt kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan medborgarens rätt, säkerhet och bästa skall behörigen tillvaratagas, och att det icke bör vara farligt att begära en sådan undersökning. Men redan genom den sväfvande omfattning, skrivelsen angifver, torde denna lätteligen blifva farlig nog. Och kammaren bör enligt min mening noga betänka sig, innan den gör sådana uttalanden, som i den föreslagna skrivelsen obestriddigen innehållas, såvida nämligen kammaren icke är beredd att verkligen gå med på främjande af motionärens och utskottets oförbehållsamt uttalade grundtanke, att den skärpta kontrollen — hvilka former den än må iklädas, genom hvilka institutioner den än må komma att öfvas — »i hufvudsak bör utgå från Riksdagens sida och verkställas genom dess organ». Detta syftemål innebär en så grundväsentlig afvikelse från vår författnings principer, att Första Kammarén enligt mitt förmenande bör väl akta sig för att genom skenbart oskyldiga skrivelser främja detsamma.

Vi må komma ihåg, att 1809 års grundlagsstiftare midt under en tid, då revolutionära idéer utöfvade stort inflytande, då folksoveränitetstankar på de flesta håll gjorde sig starkt gällande, med den påföljd att folkrepresentationen tillerkändes en maktställning, som ingalunda var förenlig med ett verkligt konstitutionellt konungadöme, hade besinning och insikter nog för att värna om både styrelsemaktens och domstolarnas oberoende af obehörig inverkan från folkrepresentationens sida, på samma gång som de sörjde för att Riksdagens rättigheter å dess verksamhetsområden fullt erkändes och skyddades. Denna yttring af våra grundlagsfäders visdom hade helt visst sin grund däri, att de ännu hade god kän-

ning af de dyrköpta erfarenheter, som under frihetstiden inhöstats rörande faran af maktägande ständer, som genom obehörig inverkan kunde förrycka både regeringens åtgärder, krigsföretagens ledning och rättsskipningens utöfning. Så inkom i vår regeringsform dess 90:de §, som vi kunna med stolthet framhålla såsom en af dess viktigaste hörnstenar, bruten ur vår egen politiska erfarenhets stenbundna mark. Denna paragrafs ordalag äro väl närmast riktade emot Riksdagens, dess kamrars eller utskotts missbrukande af rätten till öfverläggningar och pröfningar; men paragrafen syftar otvivelaktigt äfven på afvärjande af de Riksdagens ingrepp genom andra dess delegationer eller förtroendemän, som skulle rubba regeringsorganens eller domstolarnas själfständiga verksamhet. Man omskapade eller återställde statsrådsansvarigheten, statsrevisionen och justitieombudsmannens väktarskap öfver lagarnas efterlefnad af domare och ämbetsmän. Men man uppdrog noga gränserna för denna af grundlagarna »bokstafiligen» föreskrifna kontroll. Och man stadgade, att resultatet af justitieombudsmannens tillsyn öfver domare och ämbetsmän endast kunde blifva effektivt efter domstols rättsliga pröfning.

Nu vill man i en sväfvande skrifvelse förorda nya kontrollmedel med afseende å ett särskildt område af statsförvaltningen, som är särdeles ömtåligt på samma gång som det är mycket viktigt, utan att man på förhand kan hafva något annat klart för sig än att den plan, som ligger till grund för skrifvelsen, är orimlig med hänsyn till omfattning och i sina konsekvenser måste blifva ödesdiger för hela vårt försvarssystem. Under det förledande namnet af kontroll öfver lagars och författningsars efterlefnad inom armén och flottan, hvilken kontroll hvad ämbetsmännen angår redan i allmänhet lagligen skall utöfvas af justitieombudsmannen, vill man på militärväsendets område insläppa främmande inflytelser, som måste vara särskildt ägnade att slappa disciplinen, att söndra underordnade och deras befäl, att föda och underhålla slitningar och partiväsen inom befälskretsarne — för att icke nämna flera olyckliga följder af de föreslagna anordningarna.

Kan det vara lämpligt att ställa militärväsendet och dess funktionärer i en dylik undantagsställning i förhållande till Riksdagen och dess ombudsmän? Enligt mitt förmenande är det både olämpligt och farligt.

Må vi, som kunna glädja oss öfver frukterna af 1809 års mäns klokhet, väl akta oss, att vi icke bortfuska det samhällsskick, vi efter dem bekommit i arf! Må vi noga hålla fast vid representationens rättigheter och se till, att de icke åsidosättas eller kränkas, men må vi ock försiktigt undvika att bereda Riksdagen eller dess förtroendemän inverkan på områden, som böra vara därifrån fritagna. Och må vi slutligen komma ihåg, att det ingalunda är så oskyldigt att affåta allmänt hållna skrivelser, när dessa lätt kunna föra till verkliga omdaningar med afseende å vår författnings och vårt förvaltningssystem's grundsatser.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen.

Ifrågasatta åtgärder för effektiv kontroll öfver landets försvarsväsende.
(Forts.)

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*

(Forts.)

Herr Trygger: Det kan synas för många främmande, att jag i denna kammare, som ständigt visat en sådan hängifvenhet för vårt försvar och så kraftigt befordrat detsamma samt därigenom söjt för värnandet utaf vårt lands själfständighet, att jag i denna kammare uppträder för att försvara en motion, hvilken från åtskilliga håll framställes såsom varande försvarsfientlig. Men, mina herrar, jag hyser dock ingen fruktan att möta kammarens blick, ty jag är öfvertygad om att motionens antagande innebär en vinst för försvaret och stärker landets förtroende till vårt militärväsen samt ökar dess benägenhet att göra ytterligare uppoffringar för rikets skyddande.

Hvad säga nu mina kamrater i utskottet från Första Kamraren, hvilka alla äro reservanter mot utskottets hemställan i denna punkt, hvad säga dessa nio reservanter? Jo, först och främst påpeka de, och det har den föregående ärade talaren också påpekat, att motionären icke anfört några nya skäl för sitt förnyade förslag. Jag är emellertid öfvertygad om att de kammarmedamöter, hvilka mera noggrant igenomläst detta utskottsbestänkande, skola med mig instämma uti att det här icke är fråga om något förnyadt förslag. Det är ett förslag väsentligt modifieradt i förhållande till de förslag, som af samme motionär framlades vid 1901 och 1903 års riksdagar, och det må tillåtas mig att bevisa detta mitt påstående. Vid 1901 års riksdag innehöll motionärens förslag, att man skulle göra vissa tillägg till regeringsformen och riksdagsordningen, innehållande bestämmelser rörande val af en riksdagens militieombudsman samt rörande denne ämbetsmans uppgifter och ställning. Således ett förslag om en militieombudsman med sina bestämda föreskrifter. Hvad yttrade nu konstitutionsutskottet år 1901 om detta förslag? Jo, konstitutionsutskottet fann åtskilliga af motionärens synpunkter ganska beaktansvärda, men utskottet kunde ej medgifva, att en enda för ändamålet tillsatt ämbetsman skulle kunna vara i stånd att fylla alla de uppgifter, som motionären velat tilldela militieombudsmannen. Och slutligen påpekade utskottet, att det ansåg, att man borde kunna utveckla redan befintliga institutioner och därigenom vinna den kontroll motionären åsyftade. Med anledning af detta 1901 års konstitutionsutskottets utlåtande modifierade motionären sitt förslag 1903. Han kom då icke fram med något lagförslag, utan begärde endast en utredning. Han föreslog, att Riksdagen skulle i underdånig skrifvelse anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta allsidigt utreda frågan om upprättande af ett nytt folkrepresentativt ämbete, närmast efter mönstret af justitieombudsmansämbetet, till kontroll öfver landets militärväsen, samt för Riksdagen framlägga förslag till de ändringar i gällande grundlagar, hvartill utredningen gafve anledning. Sålunda var det blott en utredning, som begärdes, ehuru visserligen motionären preciserade sitt förslag så till vida, att ett särskildt ämbete dock i allt fall ifrågasattes skola inrättas. Mot detta förslag gjorde 1903 års konstitutionsutskott åtskilliga anmärkningar och afstyrkte såsom beakt motionen.

När man närmare granskar dessa anmärkningar, kan man icke frigöra sig från den uppfattningen, att konstitutionsutskottet — jag var själf med om konstitutionsutskottets betänkande 1903 och träffas sålunda äfven af hvad jag säger — hade blicken bra skarpt riktad på motionärens förslag af 1901 och icke tillräckligt beaktade afvikelserna därifrån i motionärens förslag af 1903. Hvar och en måste erkänna, att motionärens förslag 1901 var alltför vidtswäfvande — alla dessa funktioner, som han tänkte att denne militieombudsman skulle fylla, voro såväl talrika som olikartade — men motionären har redan modifierat sin ståndpunkt i sin motion 1903. Han säger där: »En viktigare invändning är måhända den, att så pass olikartade uppgifter enligt förslaget skulle åläggas militieombudsmannen, att svårigheter måste uppstå att finna den man, som är kompetent att sköta dem alla. Det är visserligen ingalunda säkert, men å andra sidan ej omöjligt, att denna invändning vid en närmare utredning kan visas äga fog.» Sålunda, motionären har själf medgifvit, att man visst icke behöfver taga fasta på alla hans tankar i den första motionen, utan han inskränker sig 1903 till att begära en utredning, så att man blefve i tillfälle att pröfva, hvad man kunde lägga på den föreslagne ämbetsmannen, men han fasthåller dock, att det borde vara en särskild ny myndighet, som skulle inrättas. Detta var hvad som skedde 1903. Mot konstitutionsutskottets afstyrkande utlåtande reserverade sig alla Andra Kammarens utskottsledamöter, hvilka i sin reservation föreslogo, att man skulle begära hos Kungl. Maj:t att låta allsidigt utreda frågan om ävägabringande, genom utvidgande af redan befintliga institutioner eller genom upprättande af ett särskildt ämbete eller annorledes, af en effektiv kontroll öfver lagars och författningars efterlefnad inom armén och flottan. Hvad gjorde nu motionären? Jo, han accepterade detta förslag från reservanterna i konstitutionsutskottet vid förra årets riksdag. Han uppgaf sålunda hvad han förut begärt, en utredning begränsad så, att den skulle gälla blott ett nytt ämbete. Han uppgaf denna uteslutande tanke på ett nytt ämbete och han accepterade reservanternas förslag, att utredningen skulle omfatta icke blott frågan, huru man skulle anordna detta ämbete och hvilka uppgifter det skulle hafva, utan också om öfver hufvud taget ett nytt ämbete vore erforderligt. Det enda, som kvarstår, är att han önskar kontroll. Sålunda torde kammaren finna, att det icke är riktigt att karakterisera det förslag, motionären 1904 framställt, såsom ett förnyande af hans framställning 1901, lika litet som det är rätt att framställa förslaget af 1903 såsom ett förnyande af 1901 års förslag. Motionären har alltmera begränsat sina fordringar; och såvidt jag kan förstå, har han i själfva verket kommit därhän, att hans ståndpunkt är delvis densamma som 1901 års konstitutionsutskotts, nämligen att hans nuvarande förslag inrymmer det som 1901 års konstitutionsutskott ansåg sig kunna vara med om, eller att genom utveckling af redan befintliga institutioner ävägabringa den kontroll, som motionären ansåg önskvärd.

Emellertid, reservanterna hafva äfven ett annat skäl mot an-

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*

(Forts.)

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*

(Forts.)

tagande af det nu framställda förslaget, ett annat skäl än att det skulle vara ett förnyande af de gamla förslagen af 1901 och 1903, nämligen att »uppgiften för den begärda utredningen är alltför svävande och obestämd». Min vän, som nyss hade ordet, använde också ett uttryck, som gick i samma riktning, då han förklarade, att man icke kan anordna en kontroll på ett så lösligt sätt, som utskottet föreslagit. Alltid kan man ju ställa pretentionerna på skrivelser olika, men om man dömer efter hvad som eljest förekommer i Riksdagen, då det begäres utredningar, förefaller det åtminstone mig egendomligt, att man kan tala om att i förevarande, fall uppgiften för den begärda utredningen skulle vara för svävande och obestämd, ty undan för undan har motionären närmare utvecklat saken därhän, att hvad det nu gäller är utredning angående kontroll, men med öppen lämnad rätt för den, som gör utredningen, att bestämma, huru kontrollen skall äga rum.

Det må nu tillåtas mig att öfvergå till den materiella sidan af saken och skälen, hvarför jag för min del kan vara med om att begära en särskild kontroll öfver landets härväsen. Mina skäl äro följande.

Man kan icke neka till att den allmänna värnpliktens införande i vårt land har alstrat en viss oro hos folket såväl med afseende å de personliga som med afseende å de ekonomiska uppoffringar, som denna värnplikts genomförande kräfver. Enligt min åsikt måste denna oro stillas; och vårt folk är ett sådant folk, att det bästa sättet att stilla denna oro är, ifall man kan öfvertyga folket, att dessa uppoffringar af personlig och ekonomisk art icke äro större än som är nödvändigt, att dessa uppoffringar komma landet till godo på det mest effektiva sätt. Så vidt jag kan förstå, kan en dylik öfvertygelse lättast skapas därigenom, att en verksam kontroll äger rum och denna anförtros åt en ämbetsmyndighet, som folket kan så att säga betrakta såsom sin egen. Huru är det för närvarande? Jo, mycket är ägnadt att ytterligare öka denna oro. Den ena artikeln efter den andra förekommer i pressen, som berättar än ett än ett annat, obestyrkt visserligen, men det veta vi ju allesammans, att den omständigheten, att en uppgift är obestyrkt, är icke något hinder för att den skall blifva trodd, snarare tvärtom. Och vidare, ju oftare dylika uppgifter förekomma, desto mera verka de, ty äfven beträffande det tvifvelaktiga stanna alla vid att, äfven om åtskilligt är osanning, kan det nog vara någon sanning bakom. Funnes det emellertid en myndighet, tillsatt af Riksdagen, hvilken hade denna kontroll sig särskildt anförtrodd, är det intet tvifvel om att hvarje klok man skulle resonera så: är det någon anmärkning att göra, sker nog anmälan hos vederbörande; när icke så sker, kan man vara säker, att uppgiften är osann.

Mitt andra skäl berör den inom en armé så enormt viktiga frågan om disciplinen. Denna kan dock lätt slå öfver, den kan utveckla sig till brutalitet, och det är intet tvifvel om — och detta känna alla kammarens ledamöter — att den har så gjort i de stora militärstaterna. Det gäller således att förekomma, att den

nödvändiga disciplinen slår öfver till onödig hårdhet, och efter mitt förmenande finnes intet bättre sätt härför än kontroll. Och såvidt jag förstår, kommer kontrollen i sin ordning att stärka disciplinen, ty det är väl alldeles otvifvelaktigt, att, när soldaten vet, att det icke är godtycke eller lynnighet, som får vara bestämmande, utan endast tjänstens kraf, så underkastar han sig utan knot de längst gående inskränknin-gar i den frihet, han var van vid, innan han inträdde i militärtjänsten,

Slutligen ett ytterligare skäl. Man torde icke kunna förneka, att verkliga militärer helt naturligt icke kunna hafva samma vördnad, som vi civile, för administrativa lagar och författningar, för att icke glömma, att de, med bästa vilja, dock ofta sakna förmåga att fatta deras egentliga innebörd. De rent militära reglementena och dylikt utgöra deras suprema lex, men hvad därutöfver är ligger det i sakens natur att de icke skola hafva någon särskild égard för. I afseende å militärer »får man icke rida upp på formaliteter». Och uppenbart är, att i krig kommer det icke i fråga att strängt se till, att allt går precis efter lagparagrafer. I fred åter är detta nödvändigt, och just för att motverka nämnda naturliga och ursäktliga obenägenhet kräfvcs kontroll.

Innan jag slutar, är det för mig kärt att uttryckligen förklara, att hvad jag här yttrat till förmån för den föreslagna kontrollen och den omständigheten, att jag tillstyrkt motionen, icke på något sätt få uppfattas så, som om jag velat uttala något klander mot våra militärer, de må tillhöra armén eller flottan. Min öfvertygelse, ja, jag kan nästan säga min vetskap är, att plikttrohet och arbetsamhet äro rikt utvecklade inom vår svenska armé och vår svenska flotta. Ock min förhoppning är ock, att, ifall den utredning, som nu utskottet begärt, skulle komma till stånd, och den kontroll, som nu är ifrågasatt, blefve verklighet, skall inom alla samhällsklasser af Sveriges befolkning den uppfattningen blifva allmän, det erkännandet gifvas, att plikttrohet, verksamhetslust och fosterländsk tjänstvillighet äro för våra svenska militärer utmärkande egenskaper.

Jag beder, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Berg, Gustaf Axel: Som kammaren behagade finna, har jag deltagit i den reservation, som finnes bifogad detta betänkande, och jag instämmer sålunda uti det yrkande, som utskottets ärade ordförande framställde om afslag å utskottets förslag. Men jag kan icke göra detta med fullkomligt godt samvete utan att jag på samma gång anhållit att få fästa uppmärksamheten på ett förhållande, som jag tror att kammaren måste beakta och taga hänsyn till, ifall denna motion, därest den nu afslås, snart återkommer, såsom ju anledning kan vara att antaga.

Af betänkandet synes, att utskottet stödt sitt skrifvelseförslag på två omständigheter, nämligen på fordran på kontroll i två fall, dels däröfver att de personliga förpliktelserna utkrävas på ett sätt,

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*
(Forts.)

Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsäsende.

(Forts.)

som icke medför fara för kränkning af de medborgerliga rättigheterna, och dels däröfver att de medel, som genom de ekonomiska uppoffringarna åstadkommas, varda i enlighet med gifna föreskrifter behörigen använda.

Hvad den första fordran på kontroll angår, nämligen kontrollen öfver det sätt, hvarpå värnplikten utkräfvcs, har jag endast att säga, att jag är alldcles bestämdt öfvertygad och förvissad, att det allt mer och mer blifvit en ambitionssak för officers- och underofficerskårerna, sålunda för befälskåren i allmänhet, att tillse, att något i detta hänseende icke kan läggas dem till last. Öfverklningar och förlöpningar äro numera, jag vågar säga det, ganska sällsynta. De kunna emellertid förekomma, och förekomma äfven, men när de förekomma, blifva de ju -- jag säger alldcles obetingadt: dess bättre -- bekantgjorda och besträffade. Jag talar naturligtvis endast om sådana, som äro verkliga, och icke om grundlösa rykten. I detta sammanhang vill jag endast tillägga, att andan inom ett regemente i det hänseende, hvarom nu är fråga, icke så litet beror på valet af regementschef.

Men det är icke detta, jag i främsta rummet velat säga, utan det är egentligen den senare punkten, nämligen kontrollen öfver medelsförvaltningen, till hvilken jag velat komma, och i det fallet ber jag få uttala, att jag icke anser det sätt, hvarpå denna kontroll genom statsrevisionen utfövas, vara fullt tillfredsställande och detta därför, att den *kan* icke vara fullt tillfredsställande, såsom sakerna nu äro ordnade. Statsrevisionen har nu samma sammansättning, samma arbetskrafter, samma arbetstid, som statsrevisionen hade vid det nya representationsskickets införande 1867, under det att statsregleringen sedan den tiden blifvit fyrdubblad -- den var nämligen då ungefär 39 millioner kronor, den är nu 160 millioner. Inom statsrevisionen arbetas, såsom herrarne känna, på tre afdelningar. Hvar och en bestående af fyra ledamöter, och det är den andra afdelningen, som har åt sig uppdraget att granska fjärde och femte hufvudtitlarna jämte två andra hufvudtitlar. Fjärde och femte hufvudtitlarna afse emellertid en beviljad anslagssumma af omkring 75 millioner kronor. Statsrevisionen har till sitt förfogande åtta veckor med sex arbetsdagar i hvarje vecka, det gör sålunda fyrtioåtta arbetsdagar, hvaraf dock till plenidagar inom revisionen och resedagar åtgå omkring tjugo dagar; det återstår alltså endast tjuogoåtta dagar, således icke fullt en månad; och på denna månad skall den andra afdelningen förutom sina öfriga göromål granska förvaltningen af medel till ett belopp af omkring 75 millioner kronor, som äro anslagna till försvarsbudgeten. Nu skall jag bedja i förbigående få säga, att jag för min del alltid vid detta revisionsarbete ställt mig på den ståndpunkten, att revisionen icke bör ingå på hvad man kallar siffergranskning, utan denna lämnas å sido, då den bör hafva skett redan förut i kammarrätten. Men under denna tid skall den andra afdelningen beträffande försvarsanslag granska hufvudräkenskap, specialräkningar och, till viss omfattning, verifikationsband till ett antal af mellan tre- och fyra-

hundra; och dessa verifikationsband — särskildt de som komma från arméförvaltningen — äro, efter hvad som inom utskottet vid ett tillfälle uttalats, så digra, att de äro snart sagdt ohandterliga. Detta är ett arbetsmaterial, som det är fullkomligt omöjligt att på tillfredsställande sätt komma till rätta med på en så kort tid som en månad. Och likvisst föreskrifver reglementet för statsrevisorerna alldeles tydligt, att »de skola efterse och granska, huruvida utgifterna öfverensstämma med stater och författningar». Denna granskning kan således icke blifva så effektiv och så fullt verksam, som den borde blifva; och — jag ber att få sluta med det, hvarmed jag började, — detta är ett förhållande, som denna kammare enligt mitt förmenande ovillkorligen måste taga hänsyn till, ifall kammaren för framtiden skall kunna med fullt fog och på goda skäl möta ett återupprepande af den motion, som här föreligger. Riksdagen måste sålunda öka antingen arbetskrafterna eller arbetstiden för statsrevisionen för att få den granskning, som äfven i denna motion afses, fullt effektiv och fullt verksam.

Under erinran härom förenar jag mig i yrkandet om afslag på utskottets hemställan.

Herr Wieselgren: Det är alldeles påtagligt, att den ärade motionären, när han väckte och åter uppväckte sin militieombudsmansmotion, kalkerat förslaget på den institution, som 1809 års män införde i vår grundlag, den som kallas för justitieombudsmannainstitutionen. När jag läste motionen, måste jag dock fråga mig, huruvida det skulle varit så alldeles säkert, att 1809 års män, om de lefvat under sådana förhållanden som dem, under hvilka vi lefva, hade ansett det alldeles nödvändigt att ens instifta detta sistberörda ämbete och gifva däråt en så särskild uppgift, eller om de icke fast hellre skulle hafva ansett hela ämbetet öfverflödigt. Jag har vid sökandet efter det rätta svaret å denna fråga icke kunnat annat än erinra mig det bekanta förhållande, att en af det liberala Sveriges mest framstående personer, Johan Gabriel Richert, då han en gång erbjöds att blifva vald till justitieombudsman, svarade afböjande. Och hvarför? Jo, därför att han ville ej mottaga en onödig befattning, ej egna sig åt en onödig uppgift. Hvad skulle nu kunna förklara denna hans mening? Säkerligen det förhållande, att det fanns någonting, som dock på hans tid var ofantligt litet utveckladt mot i vår tid, en institution, hvars fullmakt skrefs af 1809 års män i tryckfrihetsförordningen och hvars exekutorer nu mera räknas i tusental — jag menar *vår fria press*. Det har förvånat mig, att den ärade motionären alldeles tyckes hafva glömt, att denna press i vårt land spelar en så ofantligt betydelsefull roll just i fråga om det samhällsintresse, han här afser att komma till hjälp, d. v. s. att åstadkomma en åklagande och kontrollerande myndighet. Ty nog måste vi väl erkänna, att då det gamla Venetia hade ett enda lejongap, så hafva vi ett lejongap i hvarenda tidningsbyrå, och nog veta vi också, att tidningsbyråkratien sannerligen ej är någon byråkrati att bortse från eller att leka med. Den balanserar mycket väl den statsadmini-

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*
(Forts.)

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*

(Forts.)

strativa byråkratien, och man kan icke heller neka till att vi ju alla hafva erkänt det faktiska i detta förhållande därigenom, att vi mycket ofta och utan gensägelse benämna denna byråkrati för *den tredje statsmakten*. Jag tror, att just det, som den ärade motionären vill åstadkomma genom en militieombudsman och som han efter min öfvertygelse aldrig med en sådan institution skall kunna åstadkomma, det åstadkommes i möjligaste mån just genom vår fria press. Om man nu också aldrig kan underlåta att erkänna, hurusom denna press mycket ofta gör sig skyldig till förlöpningsar, att den ofta klandervärdt skattar åt det sensationella, och att den icke alltid verkställer den granskning, den vederbörliga förpröfning af sina åtgärder, som en militieombudsman naturligtvis skulle anse sig skyldig att göra, så är detta dock någonting, som på det hela taget spelar en mindre roll. I den mån vi blifvit vana vid den fria pressens tillvägagångssätt, hafva vi också blifvit vana vid att ej genast taga för godt allt hvad som säges i våra tidningsspalter; men vi kunna vara fullkomligt vissa om och fullkomligt trygga för, att är det någonting sant, är det något berättigadt och befogadt i hvad denna press såsom åklagande och kontrollerande samhällsmyndighet framlägger för oss, så nog blir det beaktadt; och äfven det kunna vi vara vissa om, att detta inflytande växer, det förmiskas ej.

Då den siste ärade talaren rörde vid statsrevisionen, påpekade han något, som jag också ämnat framhålla. Det förefaller mig nästan litet otacksamt både af den ärade motionären och af konstitutionsutskottet att glömma, hurusom 1809 års män skapat ej blott en justitieombudsman, utan ock en statsrevision. Hvad denna statsrevision skulle göra och hvad den under tidernas lopp har kommit att känna såsom sin alltmera omfattande uppgift, det är också en integrerande del af just den uppgift, som militieombudsmannen skulle ombetros.

Formellt har jag en anmärkning mot utskottets förslag, och det är den, att om folkrepresentationen anser sig behöfva ett tillskott i sin kontrollerande myndighet, så bör den väl själf tänka ut, hvori detta tillskott bör bestå, och ej så här härma historien om det elaka barnet, som för att få dess svårare straff skickades själf ut i skogen för att binda samman sitt ris. Det är ju påtagligen en skarp misstro mot landets regering, som ligger under denna framställning; och det synes mig verkligen vara att gå bra långt, om Riksdagen vänder sig till denna samma regering med den föreslagna skrifvelsen, som i själfva verket just säger: Bind ditt ris själf; sedan skall jag taga hand om exekutionen!

Jag ber att få ansluta mig till den förste talarens yrkande om afslag.

Herr Nyström, Carl: I motsats mot herr Trygger måste jag för min ringa del förklara, att jag anser, att de institutioner, om hvilka här skulle skrivas, innefatta tvifvelaktiga förmåner, åtskilliga olägenheter och äfven en och annan fara. Det kan således vara tillräcklig anledning att betänka sig att aflåta en skrifvelse,

som skulle hafva en sådan påföljd. Nu är det fullkomligt sant, att motionären har förändrat sitt förslag därigenom att han, i stället för att direkt begära sin ryktbara folkrepresentative militieombudsman, har öfvergått till en mera allmän form och hemställer om en allsidig utredning m. m. Men jag vill fråga herr Trygger: Låter herr Trygger särskildt öfvertyga sig af detta tal, att icke ändå bakom allt detta lurar militieombudsmannen, han och ingen annan, med några sina ytterligare tillsatser till höger och vänster? Som kärnpunkt står han ändå utan tvifvel kvar, och han är också bokstafligen omnämnd i utskottets framställning. Jag tviflar på att det är någon af herrarne, som inbillar sig, att denne förslagsställare med sin energi, sin talangfullhet släpper denna sin favoritidé. Ingalunda, han släpper den icke, och vi böra förty hafva klart för oss, att vi här fortfarande diskutera militieombudsmannen och ingenting annat. Jag tillåter mig således att, trots herr Tryggers gensaga, hålla mig till förslaget ursprungliga innebörd — denne militieombudsman — och att söka se till, i hvad mån man kan känna sig böjd för att antaga honom.

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*
(Forts.)

Ja, det kan ej falla mig in att gå tillbaka till 1901 års förslag och upprepa allt, hvad där stod, men jag vill fästa herrarnes uppmärksamhet på att denne ämbetsman, som då föreslogs och som indirekt föreslås den dag, som i dag är, skulle hafva en mångfaldig verksamhet. Han skulle hafva att göra med anskaffning af materiel för armén och med utbildningstidens användning, han skulle vaka öfver den militära disciplinen och öfver behandlingen af manskapet, hvarvid han får särskild anvisning att iakttaga, hvad pressen därom säger — efter känd förebild. 1903 års utskott sammanfattade allt detta kort och godt däri, att han skulle hafva bestyret med den militära rättsskipningen, med yrkesutbildningen, med granskning af medelsanvändningen, och utskottet fann naturligtvis, att detta komme att öfverståga en mans förmåga. Man har för öfrigt rättighet att säga, att på detta område är ej brist på kontroll, och de nuvarande formerna kunna ytterligare utvecklas. Jag har också varit i militärtjänst och minnes, att på den tiden ansågo vi, att det fanns för mycket kontroll, särskildt t. ex. i fråga om afkasseringar. Men det kan väl hända, att det var vi, som hade fel. Säkert är, att nu finnes det många och kommer att finnas ännu flere som kontrollera, vår bön förutan. Men nu har herr Trygger, strax innan han framförde epilogen i sitt tal, framhållit tre satser, som synas mig förtjäna särskild uppmärksamhet. I den ena säges, att det går en oro genom de värnpliktige, men att denna oro skulle komma att stillas genom vidtagande af åtgärder i den riktning, som här föreslagits. Jaså, tror någon det! Nej, denna oro stillas ej, så länge de värnpliktige hafva sina tillskyndare och sufflörer, som oupphörigen förse dem med orosanledningar och som gå och fråga dem, om det ej finnes skäl att vara missbelättna, onda eller upproriska, snart sagdt. På detta sätt framalstras oro, där den ej finnes. Det är ungefär, som om man skulle fråga en hypokonder: känner herrn sig ej sjuk? Då känner han sig naturligen sjuk? Denna apparat af en militieom-

*Ifrågasatta
åtgärder för
effektiv kon-
troll öfver
landets för-
svarsväsende.*

(Forts.)

budsman först och sist och alla öfriga kontroller, som oupphörli- gen påminna om och väcka uppmärksamheten på äfven imaginära anledningar till oro, de skulle efter min tanke åstadkomma en större och ej mindre summa af oro.

Sedermere säger herr Trygger om disciplinen, att det måste erkännas, att den slår lätt öfver till brist på disciplin. Ja, gäller det att välja mellan för mycket disciplin och brist på disciplin, så väljer jag för min del gifvet det förra, och skall det vara något, som man skall kunna ursäktat militärer, så skulle det väl vara, om de hålla något sträng disciplin.

Så sade slutligen herr Trygger, att militärer äro just ej så säkra i sin uppfattning om de lagliga förpliktelseerna. Jag har ej hört talas om att militärer äro sämre i detta afseende än andra. Tvärtom har jag tyckt mig finna, att de äro ovanligt lojala män och att de ej förtjäna denna hårda dom.

Men, mina herrar, jag har ännu en liten sak att tillägga. Här har nu hela tiden talats om förhållandena i fredstid. Nå, men huru skulle det gå i krig? Denne militie-justitieombudsmannen — jag tillåter mig fortfarande att tala om honom — han skall äfven i krig utöfva sin verksamhet. Det blir nog bra svårt detta. »Inter arma silent leges», men den som ej får vara tyst, det är denne militie-justitieombudsman. Han skall fortfarande ingripa. Kanske skall, äfven i fält, bestämmelsen tillämpas, att »samma dag beslut fattas om dylik (militärisk) bestraffning, till honom skall insändas besked om bestraffningen och grunden därtill» m. m. Stackars våra officerare! De skola gå fram i krig med ena ögat på fienden och det andra på militieombudsmannen. Det blir en vräng syn på krigsledningen, synes det mig, och denna fara kan ej öfverskattas. För öfrigt torde herrarne påminna sig, att vi i vår historia icke sakna erfarenhet, som har en viss beröring med detta föreliggande ärende, åtminstone så pass mycket, att man har rätt att påminna om det. Det är våra ynkliga krig under frihetstiden. De voro verkligen, kan man säga, parlamentariska och folkrepresentativa krig. Utgången blef därefter. Jag yrkar afslag.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 13 och 15 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 63, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekostande af be- handling enligt den s. k. ljusmetoden af medellösa lupuspatienter, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 13 och 15 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 64, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående inköp af ny tomt åt veterinärinstitutet i Stockholm m. m.

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.*

I en till Riksdagen den 5 februari 1904 aflåten proposition (n:o 71) hade Kungl. Maj:t, under återopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att

(Forts.)

dels till utgående från riksgäldskontoret anvisa och till Kungl. Maj:ts förfogande ställa ett förskott af 1,155,000 kronor till inköp af det i statsrådsprotokollet omförmälda, inom kvarteret Åsen större i Katarina församling i Stockholm belägna, Fribergiska tomt- och byggnadsaktiebolaget tillhöriga område, hvilket beräknats i areal innehålla 32,882,8 kvadratmeter, att användas till tomt för veterinärinstitutet i Stockholm,

dels och medgifva,

att veterinärinstitutets nuvarande område med därå befintliga byggnader må, med den rätt kronan därtill äger och i den ordning Kungl. Maj:t pröfvar lämpligt bestämma, för kronans räkning föryttras äfvensom att med anledning häraf må, efter Kungl. Maj:ts bepröfvande, kostnadsfritt till Stockholms stad under äganderätt upplåtas den del af samma område, som vid reglering af området skall utläggas till gator eller annan öppen plats, samt

att, sedan af de medel, som inflyta genom försäljning af nyssnämnda område jämte byggnader, inlevererats till riksgäldskontoret 1,155,000 kronor för godtgörande af dess omförmälda förskott samt nödiga kostnader för gators ordnande och förseende med aflöpsledningar blifvit bestridda, återstoden må inlevereras till statskontoret för att tillföras fonden för anordnande af lokaler för statens ämbetsverk i hufvudstaden.

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Östberg: Då jag i egenskap af ledamot af direktionen för veterinärinstitutet deltagit i den förberedande behandlingen af detta ärende, som nu är af Kungl. Maj:t framlagdt för Riksdagen, så anhåller jag att få yttra några ord i frågan. Det har sedan åtskilliga år visat sig alldeles nödvändigt att skaffa större och bättre lokaler för veterinärinstitutet. Detta anlades redan från början mindre tillfredsställande, och då förhållandena nu äro sådana, att hela denna viktiga institutions utveckling riskeras, är det absolut nödvändigt att nu göra någonting. Det kan därför ej vara med annat än den största tillfredsställelse som jag funnit, att äfven utskottet behjärtat detta behof, då utskottet säger, att det är oemotsägligt, att de lokaler, öfver hvilka veterinärinstitutet för närvarande förfogar, äro otillräckliga och otjänliga samt att rymligare och ändamålsenligare lokaler måste beredas, därest undervisningen vid institutet skall kunna på ett tillfredsställande sätt bedrivas. Då dessa frågor först togos under behandling,

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.
(Forts.)*

var tanken den, att man borde för tillfället endast göra de tillbyggnader och förändringar, som voro allra mest oundgängliga, och direktionen hemställde därför om beviljande af ett anslag å 149,000 kronor för detta ändamål. Meningen var då den, att dessa medel skulle afse endast ett provisorium för någon tid, och man tänkte, att den dag snart skulle komma, då institutet skulle flyttas. Emellertid gjordes skarpa anmärkningar mot de förändringar, som voro föreslagna. Man sade, att de dugde ej, och då frågan således återkom, så kom den tanken upp att så gärna först som sist föreslå, att institutet skulle flyttas och ombyggas på en annan plats. Nu har utskottet sagt, att det skulle kunna vara möjligt att utan alltför dryga omkostnader försätta institutet i godt skick. Det är emellertid icke möjligt; man måste alldeles säkert bereda sig på ganska stora kostnader för att få institutet att motsvara tidens kraf. Det är att märka, att om man nedlägger sådana kostnader på institutet, måste detta drabba budgeten, under det att enligt det förslag, som Kungl. Maj:t nu framlagt, försäljningssumman för institutets nuvarande tomter blifver så stor, att den räcker till att både inköpa tomter för nytt institut och där uppföra byggnader. Skulle utskottets tanke förverkligas, måste detta således medföra en direkt utgift. Detta kunde väl emellertid gå an, men hvar och en, som känner till läget af institutets tomter, skall finna det tämligen tydligt, att det i alla händelser ej kommer att dröja alltför lång tid, innan Stockholms stads utveckling kommer att påkalla institutets flyttning, och då blefve dessa kostnader, som måste gå till flere hunda tusen kronor, utan varaktig nytta. Ehuru den tomt, som nu är föreslagen till inköp, representerar en stor summa, tror jag dock ej, att utskottet har rätt, då det säger att priset är för högt. Ty den, som känner tomtförhållandena i Stockholm, måste anse att priset är rätt billigt, och jag tror, att för en enskild person icke skulle vara någon riskabel affär att till detta pris köpa dessa tomter på spekulaton.

Men en sak, som jag anser böra vid detta tillfälle med mycket bestämdhet framhållas, det är, att institutet ej kan förläggas utom stadens reglerade område, utom Skanstull, som utskottet här tänkt sig. Det måste förefalla såsom en ganska naturlig lösning att förlägga institutet där, men det framhålles af dem som hafva erfarenhet om saken, att det absolut icke går för sig. Ett veterinärinstitut måste stödja sig på en stor klinik, företrädesvis af hästar, och måste hafva dem i sin närhet. Nu är det så, att i Stockholm, särskildt på söder, finnas en hel mängd privata hästägare, och man kan ej tänka sig, att det skulle vara möjligt för institutet att förvärfva dessa hästägare såsom sina kunder, om institutet skulle ligga utom staden. Jag tror för min del, att denna utväg är alldeles omöjlig. Huruvida man kan skaffa några andra tomter inom staden, är tämligen ovisst. För institutet är det nuvarande läget förträffligt. Ser man endast på institutets fördel, så vore naturligtvis den enklaste och bästa lösningen att på den nuvarande platsen få uppföra de byggnader, som behöfvas, men det förefaller mig vara tämligen klart, att det ur statsverkets syn-

punkt vore skäl att taga det förslag, som nu föreligger och som erbjuder en god lösning och en lösning utan uppoffring för statsverket. Jag anser mig därför icke kunna annat än yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Hans excellens Friherre von Essen: Det kan synas underligt — men jag har i själfva verket ett mycket stort intresse för denna frågas behandling. Händelsen är den, att veterinärinstitutets tomter ligga, som hvar man vet, vid just den del af Djurgården eller Ladugårdsgärdet, som står närmast till att försäljas den dag, då man behöfver påkalla utförandet af det stora förslag angående Ladugårdsgärdets försäljning, som af en särskild kommitté utarbetats. När tomter skola försäljas omkring Karlaplan — de dyrbaraste tomter, som i framtiden komma att finnas i Stockholms omgifningar — så komma endast de, som hafva råd att betala höga priser, att kunna köpa dessa tomter. Den vackraste delen af Stockholm torde komma att utvidga sig åt det hållet, och genom att låta veterinärinstitutet ligga kvar skulle man således från början förstöra denna Stockholms utveckling; ty äfven om man skulle kringgå den terräng, som nu utgör veterinärinstitutets område, så komma de omgivande tomterna att i hög grad sjunka i värde genom det närliggande veterinärinstitutets inflytande, enär detta skulle förorsaka obehag för den omgivande trakten genom dålig lukt och andra förhållanden, som göra, att man ej gärna vill invid veterinärinstitutet anlägga bostäder, där man kan bo med agremang, om jag så får uttrycka mig. Således vill jag framhålla, att det ligger den största vikt uppå att denna fråga icke behandlas så, att veterinärinstitutet för lång framtid kommer att ligga kvar på sin nuvarande plats. Hvar och en, som läst detta betänkande, vet, att olägenheterna med det nuvarande veterinärinstitutet i afseende å dess otillräckliga byggnader äro sådana, att de måste afhjälpas inom den närmaste framtiden, men att afhjälpa dem på det sättet, som i motiveringen till utskottets betänkande står framhållet, det innebär att för lång tid fastlåsa institutet på denna plats. Herrarne behöfva ej befara, att jag skall blifva mångordig; jag skall bli mycket kort; det lofvar jag, men jag ber herrarne vara så nådiga och höra på dessa ord, som jag nu läser upp. I motiveringen står nämligen på sid. 23:

»Utskottet föreställer sig emellertid, att veterinärinstitutets nuvarande byggnader, hvilka blott äro 24 år gamla och hvilkas uppförande och inredning betingat en kostnad af 548,324 kronor, möjligen skulle kunna genom förändrade anordningar och tillbyggnader utan alltför dryga kostnader försättas i det skick, att de komma att motsvara de anspråk, som numera ställas på en sådan läroanstalt som den ifrågavarande.»

Det är helt enkelt omöjligt att förfara så på den tomten utan att beräkna både stora kostnader och långvarigt bestånd för veterinärinstitutet på denna plats. Det är denna del af motiveringen, om hvilken jag för min del skulle anhålla, att den finge utgå. Då nu utskottet ej, såsom jag tycker att utskottet bort hafva

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.
(Forts.)*

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.*

(Forts.)

gjort, föreslår bifall till den kungl. propositionen, är det efter min tanke önskvärdt, att utredning måtte ske till ett kommande år med hänsyn till hvad utskottet yttrat om bättre plats än den nu föreslagna, och att snarast möjligt Kungl. Maj:t måtte framlägga utredning, att det icke finnes någon bättre plats änden nu föreslagna.

I sammanhang härmed ber jag att få omnämna en omständighet, som jag känner till och hvilken gör, att den nu föreslagna platsen är synnerligen lämplig för att veterinarinstitutets verksamhet dit förläggas, nämligen det stora hästmateriel, som finnes hos hyrkuskar och åkare på Söder, hvilka pläga begagna sig af veterinärintitutet. Därtill kommer, att en massa landtmän komma denna väg förbi, hvarför den nu föreslagna platsen är för ändamålet vida lämpligare än den nuvarande.

Om Kungl. Maj:t nu till en kommande Riksdag påvisar detta tydligt och på samma gång ådagalägger, att den af utskottet ifrågasatta platsen på Enskede passar mindre bra, torde det vara att antaga, att utskottet nästa år finner det vara skäl uti att tillstyrka hvad Kungl. Maj:t då föreslår. Affären består ju endast däruti, att den ena platsen utbytes emot den andra. Om man nu dröjer flera eller färre år, så kommer visserligen priset att stiga på de tomter, som det nu är fråga om att sälja, men det stiger också på de tomter, som man afsett att köpa. Det är sålunda att observera, att endast genom ett kort uppskof priset på den till inköp ifrågasatta tomten stigit med 55,000 kronor. Här af framgår, att det kostar rätt vackert att fortsätta att säga nej till en sak, till hvilken man slutligen måste säga ja.

Jag skall anhålla att ytterligare med ett par ord få beröra den ofantligt viktiga sak, som jag nyss antydde med hänsyn till värdet af tomterna vid Karlaplan. Det har sagts, att Ladugårdsgärdet skulle vara värdt, i första hand taget under en lång följd af försäljningsår, öfver 100 millioner kronor. Hvad vore väl då lämpligare än att en sådan försäljning komme till stånd, så att dessa medel, som successivt inflöte, kunde användas till byggande af kaserner — icke allenast för flyttande af de nuvarande kasernerna å Ladugårdsgärdet utan äfven för de öfriga kasernbyggnader, som måste uppföras i landsorten och hvartill penningar måste anskaffas?

Detta är en finansoperation, som har en stor framtid för sig. Men att redan från början klippa af möjligheten att få kasernbyggnaderna på detta sätt utförda genom att sätta i fråga att bygga veterinärtomterna i större grad än nu, det vore efter min tanke i hög grad oklokt.

Är det någon, som betviflar hvad jag nyss sade angående olämpligheten af hvad man här ifrågasatt, så ber jag dessa herrar vara så goda att, sedan de kommit hem, slå upp sidan ett i utskottets betänkande, där de skola finna en redogörelse för alla de brister, som vidlåda det nuvarande veterinärintitutet, hvarjämte där visas, att det erfordras en fullständig ombyggnad och att det icke kan hjälpas med mindre tillbyggnader, ty därtill äro de nuvarande bristerna för stora.

Slutet af hvad jag nu sagt innebär ingenting annat än en an-

hållan att hos kammaren få framställa det yrkandet, herr talman, att dessa rader i motiveringen måtte utgå, som återfinnas nederst på sidan 23 och börja med »Utskottet» samt sluta med »ifrågasvarande». Jag anhåller om proposition å detta mitt yrkande.

Herr Wijk: Jag tror egentligen att utskottets uttalande går uti samma riktning som den siste högt ärade talarens önskningsar. Utskottet säger nämligen att, med anledning däraf, att byggnaderna så nyligen äro uppförda, de »möjligen skulle kunna genom förändrade anordningar och tillbyggnader utan allt för dryga kostnader försättas i nöjaktigt skick». Men därefter fortsätter utskottet att, om, på grund af det betydligt stegrade värdet af de nuvarande tomterna, en förflyttning bör ske, institutet bör förläggas till annan plats än den af Kungl. Maj:t föreslagna.

Inom utskottet var man allmänt af den åsikten, att man borde bygga om institutet till följd däraf att det vore otidsenligt, men samtidigt gjorde den åsikten sig gällande, att man icke borde köpa in den af Kungl. Maj:t föreslagna tomten, som ansågs vara öfver höfvan dyr, då staten därigenom skulle få vidkännas en utgift af 1,150,000 kronor. Utskottet ansåg därför, att det borde tagas i öfvervägande, huruvida icke någon annan plats fanns, som kunde vara lämplig, och utskottet har då velat såsom sådan utpeka området vid Skanstull.

Det har nu framhållits, att det skulle blifva svårare att få undervisningsmaterial, om institutet förlades invid ofvan nämnda ställe, men detta tal förefaller dock mig bra egendomligt. Ty icke skulle väl en sådan förflyttning, hvarigenom vägen blefve till institutet obetydligt längre, kunna hafva en sådan verkan. På landet måste man ju ofta förflytta djur väsentligt längre vägsträckor. Dessutom skulle alldeles gifvet den fördelen vara förenad med den af utskottet föreslagna platsen, att här skulle erhållas ett rikligare undervisningsmaterial af hornboskap. Därför synes det mig vara i alla afseenden tillrädligt att institutet förflyttas till den af utskottet ifrågasatta platsen.

För min del tror jag, att det är ungefär detsamma, om de af den föregående talaren vidrörda orden stå kvar eller strykas, ty kontentan af utskottets förslag är i alla fall, att man icke vill, att institutet skall ligga, där det nu ligger.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Lindgren: Veterinärinstitutets hufvuduppgift är att fostra dugliga veterinärer i vårt land, och en föregående talare yttrade mycket riktigt, att detta icke kan låta sig göra utan i samband med en tillräcklig klinik. För min del anser jag alltså, att vid en flyttning af veterinärinstitutet hufvudsynpunkten bör vara, att institutet förläggas på en sådan plats, att man där kan åstadkomma en fullgod klinik. Man har visserligen framhållit, att Stockholm kan prestera en klinik för hästar; men hästmaterialet här, som står till institutets förfogande, är väl tämligen ensidigt. Däremot tror jag icke, att man kan få erforderligt material i fråga

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.*

(Forts.)

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.
(Forts.)*

om vår allra viktigaste djurbesättning, nämligen hornboskapen, och icke heller beträffande får och svin. Jag finner det således vara alldeles oförnuftigt att förlägga ett veterinärinstitut inne i hufvudstaden. Lika visst som behovet af tillräckliga medicinska kliniker för människor på sin tid föranledde till, att karolinska institutet i hufvudstaden utvidgades och uppblomstrade, lika visst kräfva sakförhållandena att veterinärinstitutet förflyttas till de trakter af vårt land, där de talrikaste och dyrbaraste kreaturen af olika slag finnas. Det hade varit önskligt, om nämnda synpunkt vunnit något afseende vid ärendets beredning så mycket mera som befolkningen i dessa trakter har det största intresse af att få sina djur vårdade och behandlade på ett sätt, som öfverensstämmer med nutidens framsteg. — Jag tror som sagdt icke, att veterinärinstitutet kan behörigen fylla sin uppgift om det ligger på en plats, där, det icke kan få tillfredsställande material för sin kliniska undervisning, och jag kan således icke biträda ett förslag, som går ut på att bibehålla detsamma i hufvudstaden.

Herr Pettersson, Fredrik: Den siste talarens anförande tycktes gå ut på, att veterinärinstitutet borde förflyttas till Skåne, och så långt kan jag ju icke gå med honom. Gentemot en ärad föregående talare vill jag dock säga, att om det i utskottets förslag skulle ligga något fastbindande af veterinärinstitutet på den plats, där det nu ligger, så skulle jag förvisso ej varit med om ett sådant förslag, ty äfven jag anser, att den platsen icke är idealisk. Jag ber att få nämna, att, hvad veterinärinstitutets nuvarande klinik beträffar, den ligger mycket bra till för behandling af hästar. Enligt af oss inhämtade upplysningar förekomma omkring 3,000 kliniska fall om året för hästar, men däremot saknas alltför mycket den praktiska undervisningen rörande hornboskap och svin. Mot 3,000 fall för hästar har man nämligen icke att uppvisa mer än 300 à 400 fall för hornboskap, hvilkas behandling dock utgör en synnerligen viktig del af veterinärundervisningen, och som är för år gör sig allt mer och mer gällande. En hemmansägare kan ju äga en dragare, en häst, som kostar 400 à 500 kronor, men därjämte kan han också hafva en tjur eller annan hornboskap, som representerar ett mycket större värde. För veterinärinstitutets elever är ju öfning på hästmateriel mycket tilltalande, då många af dem se sin framtid gifven inom arméns veterinärväsen, men, som sagdt, den ytterst viktiga grenen af den praktiska undervisningen, att sköta hornboskap, är icke tillbörligt tillgodosedd under nuvarande förhållanden.

Det var utskottet litet motbjudande att biträda Kungl. Maj:ts förslag att flytta veterinärinstitutet till en stor tomt midt inne i den södra delen af staden, bland annat då det var sagdt, att man skulle i samband med institutet anlägga en kreatursladugård för 10 kor. Utskottet tänkte sig dessutom, att plats för institutet skulle kunna förvärfvas för mycket billigare pris genom byte af någon i närheten liggande, staten tillhörig tomt.

Jag skall begagna tillfället att få säga, att veterinärundervis-

ningen här i Sverige ju är ytterst väl tillgodosedd hvad det teoretiska angår, hvaremot den praktiska utbildningen möjligen icke torde vara så genomgående fullständig. Jag vill härvidlag gifva den föregående talaren rätt. Fråga är, om vi icke få lof att skicka ut veterinärinstitutets elever på praktiska kurser, antingen hos framstående veterinärer eller också genom att förlägga afslutningskurser ute på landet.

Det är ur dessa synpunkter, utskottet i sitt utlåtande har behandlat ärendet, och därvid förekommer icke något, hvarigenom man velat binda fast institutet, där det för närvarande ligger.

Under sådana förhållanden ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag i dess oförändrade skick.

Herr Östberg: De båda föregående talarne berörde en af de ömtåligaste punkter som finnas, då det är fråga om veterinärundervisningen, nämligen svårigheten att kunna få till stånd en klinisk undervisning beträffande hornboskap. Detta är emellertid en svårighet, som gjort sig gällande i alla länder, och det torde icke vara möjligt att så förlägga ett dylikt institut, att man kan få tillgång till ett tillräckligt stort antal nötkreatur för undervisningen. Man kan ju icke lägga institutet på landet, och äfven där kan ju den rayon, hvaröfver man kan sträcka sig, icke blifva särdeles stor. Därför lär den enda möjligheten väl vara den att anordna undervisningen så, att eleverna få vistas vissa tider på landet, lämpligast, enligt hvad jag tror, hos praktiska veterinärer, för att hos dem få den utbildning rörande hornboskap och mindre djur, som kan erbjudas, hvaremot vid själfva institutet i afseende å den kliniska utbildningen undervisningen får hålla sig hufvudsakligen till hästar, hundar och en del andra djur, som finnas uti de större städerna.

I utlandet äro veterinärinstitutet öfverallt förlagda till de större städerna, och är detta en sak, som, enligt veterinärernas öfvertygelse, i allmänhet är alldeles nödvändig.

Jag tror därför icke, att man bör hafva någon tanke på att förflytta veterinärinstitutet utanför Stockholm.

Herr Wijk: Med anledning af den siste ärade talarens yttrande om bristen på en klinik för hornboskap, skall jag be att få påpeka, att, efter hvad jag hört af framstående veterinärer, det skulle vara mycket lämpligt att skicka ned en del af veterinärinstitutets elever till kliniken i Skara, där de med fördel skulle kunna genomgå en kurs på 3 à 4 månader.

Herr Törneblad: Då under diskussionen framställdts yrkande om ändring i motiveringen, så skall jag be att därom få yttra något. Såvidt jag kan förstå, innebär statsutskottets motivering, såsom också redan blifvit framställt, icke alls någon opineringsom att veterinärinstitutet *bör* ligga kvar, där det nu ligger. Och hvad det beträffar, att man genom institutets förflyttning skulle få större utsikt att sälja de dyrbara tomterna på Ladugårdsgärdet,

*Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.*

(Forts.)

Ifrågasatt
anslag till
inköp af
ny tomt åt
veterinär-
institutet
m. m.
(Forts.)

så får jag säga, att det torde vara så godt att först som sist litet ruska på deras uppfattning, som tro, att Ladugårdsgärdestomterna skola kunna säljas till det oerhörda pris, som här omtalats. Det är långt ifrån säkert; och långt ifrån säkert är äfven, att en förflyttning af de nuvarande kasernerna kommer att beslutas af Riksdagen. Jag tror därför icke, att dessa skäl böra få inverka på motiveringen.

Då Andra Kammaren redan tagit både klämman och motive- ringen utan vidare, tillåter jag mig att hemställa om bifall till utskottets förslag oförändradt.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad yttrade herr tal- mannen, att i afseende på förevarande utlåtande, förutom beträffande motiveringen, hvartill han ville återkomma efteråt, yrkats dels att hvad utskottet hemställt skulle bifallas, dels ock, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle bifalla Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedermera gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Beträffande härefter motiveringen yttrade herr talmannen, att i afseende därpå yrkats, af hans excellens friherre *von Essen*, att ur motiveringen skulle utgå den sats, som i nedersta stycket å sid. 23 i det tryckta utlåtandet började med orden »Utskottet före- ställer sig» och slutade med »som den ifrågavarande».

Vid härefter gjorda propositioner dels på godkännande af den utaf utskottet anförda motivering, dels ock på bifall till nyss- nämnda yrkande förklarades propositionen på godkännande af utskottets motivering oförändrad vara med öfvervägande ja be- svarad.

Vid förnyad föredragning af statsutskottets den 13 och 15 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 65, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till de väghållningsskyldige i Kumla härads väghållningsdistrikt i Örebro län af länsmans- bostället Kumla n:o 4 i Kumla socken och härad af nämnda län tillkommande andel i Kumla bys gemensamma grustag, biföll kam- maren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 13 och 15 i denna månad bordlagda betänkande n:o 20, i anledning af väckt motion om höjning af tullen å juteväfnad m. m.

I en inom Första Kammaren af herr *A. L. Apelstam* väckt motion, n:o 37, hade föreslagits, att tullsatsen för vissa slag af juteväfnad nämligen, oblekt och ofärgad säck- eller packväf, måtte höjas till 13 öre för kilogram, äfvensom i sammanhang härmed

att det belopp, som, för juteväfnad i vissa fall finge restitutionsvis beviljas, likaledes måtte höjas till 13 öre för kilogram.

Om höjning
af tullen å
juteväfnad
m. m.
(Forts.)

Utskottet hade i föreliggande betänkande hemställt, att herr Apelstams ifrågavarande motion om höjning af tullen å juteväfnad m. m. icke måtte af Riksdagen bifallas.

Vid betänkandet voro afgifna reservationer:

af herr *Cavalli*; samt

af herrar *Almström*, friherre *Trolle*, friherre *Klingspor*, *Weinberg*, *Östberg*, *Wester*, *Tillberg*, *Lindblad* och *Åkerberg*, hvilka ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till motionen.

Herr Apelstam: Sedan Riksdagen beslutat en tullsats af 10 öre per kilogram för juteväfnader och nya säckar af juteväf, så uppstodo så småningom inom landet flere fabriker för dylik fabrikation, under det att förut juteväfnader måst importeras från utlandet. Dessa fabrikers anläggningskostnader representera, som herrarna nog känna, stora kapital, som gå till mellan 6 à 7 miljoner kronor, och de sysselsätta en arbetspersonal på 2,500 personer, hvilket ju alltså visar, att de voro byggda för en ganska omfattande verksamhet. Emellertid gjordes vid denna tullföreskrift en undantagsbestämmelse, nämligen att för brukade och slitna säckar och juteväfnad tillverkad i utlandet, som användes till emballage vid utförsel sjöledes från stapelstad till utrikes ort, skulle för hvarje kilogram af väfnaden utgå en restitution af tullmedlen af 10 öre. Detta i förening med att mellanrikslagen med Norge upphörde, hvarigenom den svenska fabrikationen af dylika alster, som såldes till Norge, där icke längre kunde försälgas, har gjort, att dessa jutefabriker här i Sverige fått en mycket betydlig konkurrens särdeles af det indiska jutet, som importeras till Sverige och användes till emballage vid trämassefabriker o. d. Detta allt har åstadkommit, att de svenska fabrikena, om hvilka man hade så stora förhoppningar i början, gått särdeles olyckligt i ekonomiskt afseende. Jag tror, att af alla de 4 fabriker, som sysselsätta sig med denna artikel, är det knappt någon, som lämnar någon utdelning, åtminstone har så icke varit fallet under de senare åren. Visserligen lämnade under de första åren fabriken vid Oskarsström en stor utdelning, men detta berodde därpå, att det då var utlänningar som skötte fabriken, och dessa hade stort intresse af att drifva upp inkomsterna för att därigenom erhålla stort tantiem. Detta har emellertid sedermera hämnat sig så betydligt, att någon utdelning eller inkomst på de senare åren icke ägt rum, och att aktievärdet, som nominellt var 1,000 kronor, nu sjunkit ned, så att aktierna kunna köpas för 500 à 600 kronor och snart nog kanske ännu lägre.

Nu har dessutom en ny, ganska stark konkurrens på detta område yppat sig från Tyskland. De tyska fabrikena hafva nämligen ett stort öfverskott på denna vara, och de erhålla nu för sin export på Sverige en restitution med 3 à 3½ pfennige per kilo-

Om höjning
af tullen å
juteräfvad
m. m.
(Forts.)

gram, hvilket gjort, att de svenska jutefabrikerna också måst nedsätta sina försäljningspris af denna artikel med motsvarande belopp. Till följd häraf hafva de alltså icke längre det tullskydd, som Riksdagen en gång ansåg att de borde hafva, nämligen 10 öre per kilogram, utan numera är tullskyddet faktiskt föga mer än 7 öre. I anledning häraf hafva motioner åtskilliga gånger framkommit här i Riksdagen för att söka upphjälpa denna industri. Dessa motioner hafva emellertid icke vunnit Riksdagens bifall, utan hafva gång på gång blifvit afslagna, hufvudsakligast på den grund, att andra industrier därigenom skulle blifva skadade.

Den motion, som jag nu framlagt, rör emellertid endast väfnader, och på grund af den nyss nämnda exporten från Tyskland har jag tillåtit mig att föreslå en tullsats af 13 öre per kilogram. Utskottet säger emellertid i sin motivering: »ifrågavarande industri torde nämligen redan för närvarande vara i åtnjutande af ett tullskydd, som för industrien må kunna anses skäligt och stå i ett lämpligt förhållande till det skydd, andra näringar åtnjuta». Så är dock, enligt hvad jag nyss trott mig hafva påvisat, icke förhållandet, ty hade så varit, skulle dessa fabriker naturligtvis icke behöft kämpa med dessa stora svårigheter, som de nu göra. Om man tillser, huru stort tullskyddet är för gröfre linneväfnader och bomullsväfnader, nämligen 20 à 25 öre per kilogram, så tror jag, att den lilla förhöjning, som jag nu föreslagit, är mycket väl på sin plats.

Slutligen anför utskottet såsom ett särskildt skäl för att denna motion icke måtte bifallas, att andra industrier därigenom skulle skadas. Det kan väl dock icke gärna vara förhållandet. Den industri, som kanske möjligen skulle få betala något mer för denna artikel, är hufvudsakligen kvarnindustrien, och jag tror, att denna har ett sådant läge i vårt land och i allmänhet är så gynnad, att den mycket väl kan tåla vid denna ytterst obetydliga förhöjning.

Det gläder mig emellertid, att af utskottets ledamöter icke mindre än tio ansett, att denna min framställning borde vinna Riksdagens bifall, och med anledning därutaf skall jag taga mig friheten att yrka bifall till min motion.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr talmannen, att i afseende på nu föredragna betänkande annat yrkande ej förekommit, än att kammaren skulle bifalla den i ämnet väckta motionen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt samt vidare på godkännande af berörda yrkande; och förklarades den senare propositionen vara med ja besvarad.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 13 och 15 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 21, i anledning af väckt motion om befrielse för rederiaktiebolag och rederier från bevillning och inkomstskatt.

Punkten 1.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Herr talmannen tillkännagaf att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 13 och 15 i denna månad bordlagda betänkande n:o 22, angående en inkomstskatt för år 1905.

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.*

Kungl. Maj:t hade i proposition n:o 59 föreslagit Riksdagen

dels att för år 1905 till upptagande i riksstaten för samma år åtaga sig en särskild bevillning af 11,000,000 kronor under namn af inkomstskatt, att på enahanda sätt som bevillningen af fast egendom samt af inkomst vid de år 1906 infallande uppboordsstämmor uppbäras och i behörig ordning redovisas,

dels ock att besluta, att nämnda inkomstskatt skulle utgå i enlighet med gällande förordning om inkomstskatt, dock att 10 § i förordningen jämte de särskilda anvisningarna för ledning vid inkomstskattetaxeringen och det vid förordningen fogade formulär till taxeringslängd skulle erhålla viss ändrad lydelse.

Utskottet hade i sammanhang med berörda proposition behandlat följande inom Riksdagens kamrar väckta motioner, såvidt de berörde nu ifrågakvarande ämne, nämligen inom Första Kammaren motionen n:o 5 af friherre *Klingspor* och motionen n:o 12 af friherre *von Schwerin* samt inom Andra Kammaren motionen n:o 115 af herr *O. A. Brodin* och n:o 185 af herr *C. G. Johansson* i Aflösa.

Enligt det vid Kungl. Maj:ts proposition fogade förslag skulle 10 § i inkomstskatteförordningen erhålla följande — i afseende å de föreslagna nya bestämmelserna med kursiv stil utmärkta — lydelse:

»Skyldighet att erlägga inkomstskatt äger icke rum, när den skattskyldiges sammanräknade inkomst, däri inbegripen äfven hustruns, understiger 1,000 kronor,

Uppgår denna inkomst till 1,000 kronor, men icke till 2,000 kronor, äro 800 kronor, uppgår den till 2,000 kronor, men icke

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

till 3,000 kronor, äro 600 kronor, och uppgår den till 3,000 kronor, men icke till 4,000 kronor, äro 400 kronor fria från skatt.

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt de i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 300 kronor eller därutöfver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst.

Uppgår inkomsten till 4,000 kronor, men öfverstiger den icke 6,000 kronor, erlägges skatt efter inkomstens hela belopp.

Öfverstiger inkomsten 6,000 kronor, skola för bestämmande af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, 6,000 kronor af inkomsten upptagas till oförändradt belopp, hvaremot

den del af inkomsten, som öfverstiger	6,000 kr.	men icke	10,000 kr.,	ökas med	50 %
» » » » » »	10,000 kr.	» »	15,000 kr.,	» »	100 %
» » » » » »	15,000 kr.	» »	20,000 kr.,	» »	150 %
» » » » » »	20,000 kr.	» »	30,000 kr.,	» »	200 %
» » » » » »	30,000 kr.	» »	50,000 kr.,	» »	250 %
» » » » » »	50,000 kr.	» »	80,000 kr.,	» »	300 %
» » » » » »	80,000 kr.,	ökas med		400 %;

dock att det belopp, hvarefter skatten skall utgå, icke må i något fall beräknas högre än fyra gånger hela det uppskattade inkomstbeloppet, allt på sätt den vid denna förordning fogade tabell närmare utvisar.

Hvad i denna § är stadgad om frihet från skatt gäller allenast svensk medborgare, som är i riket mantalsskrifven, och oskiftadt sterbhus efter sådan svensk medborgare.

Vid bestämmande enligt denna § af det belopp, efter hvilket skatt beräknas, iakttages, att detsamma utföres i fulla hundratal kronor, så att öfverskjutande belopp, som icke uppgår till fullt hundratal, bortfaller.»

Bevillningsutskottet, som, med hänsyn till hvad för fyllande af statens skattebehof kräfdes, ansett sig böra tillstyrka, att Riksdagen jämväl för år 1905 åtog sig en särskild direkt skatt under namn af inkomstskatt, hade vidkommande den förordning i ämnet, som borde för samma år följas, funnit sig kunna, utom med afseende å sättet för bestämmande af den beskattningsbara inkomsten af fast egendom, tillstyrka, att samma grunder, som hittills för taxeringen till inkomstskatt gällt, fortfarande skulle tillämpas.

För vinnande af en mera jämn och rättvis beskattning af inkomst af fast egendom hade emellertid utskottet ansett tiden numera vara inne att öfvergå från den hittills följda anordningen att beräkna denna inkomst till vissa procent af fastighets taxeringsvärde till en anordning, som bättre träffade den verkliga inkomsten af nämnda slag och samtidigt komme att i beskattningsafseende likställa fastighetsägaren med inkomstägaren af rörligt kapital och arbete. En taxering af den verkliga inkomsten af fast egendom förutsatte naturligen, såsom i friherre von Schwerins motion jämväl

framhållits, en viss utsträckning af den redan stadgade deklara-
tionsplikten, för att deklara-tionsuppgift äfven under dylika för-
hållanden i fråga om inkomst af fast egendom omedelbarligen
skulle kunna tjäna till ledning vid inkomstskattetaxeringen. Upp-
giftsskyldig, som åtnjöte inkomst af fast egendom, borde nämligen
uppgifva denna inkomst till dess verkliga belopp.

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

Utskottet, som förklarar sig först framdeles, sedan Riksdagen
fattat beslut i förevarande ämne, komma att utlåta sig angående
det belopp, som borde såsom inkomstskatt för år 1905 anslås,
hade hemställt i

Punkten 1:

att Riksdagen med afseende å lydelsen af den förordning om
inkomstskatt, som borde för år 1905 följas, ville besluta

- a) att 1 §, 3 §, 9 §, 11 §, 13—19 §§ samt 22—45 §§ skulle
erhålla samma lydelse, som i gällande förordning om inkomstskatt;
- b) att 2 §, 4—8 §§, 12 §, 20 och 21 §§ skulle erhålla den
lydelse, bilagan litt. A vid det föreliggande betänkandet utvisade;
- c) att 10 § erhöles samma lydelse, som i gällande förordning
om inkomstskatt, och att vid sådant förhållande Kungl. Maj:ts för-
slag till lydelse af samma paragraf icke antoges.

Vid punkten voro fogade reservationer af herrar *Weinberg*,
Wester, *Brodin*, *Beckman* och *Höjer*, hvilka hemställt, att Riks-
dagen ville besluta, att den förordning om inkomstskatt, som borde
för år 1905 följas, skulle erhålla samma lydelse som gällande för-
ordning i ämnet;

samt af herr *Lindblad*, som i hufvudsak instämt med herr
Weinberg m. fl., och hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl.
Maj:t måtte anhålla om utredning och framläggande af förslag till
sådana bestämmelser, som i stället för nu gällande beräkningssätt
— 6 procent af taxeringsvärdet — kunde ägna sig för en riktigare
inkomstbeskattning af sådant jordbruk, som drabbades af *progressiv*
inkomstskatt.

Vid föredragningen af betänkandet begärdes ordet af

herr *Cavalli*: som i afseende på föredragningssättet yttrade:
Jag hemställer:

att bevillningsutskottets förevarande betänkande måtte punkt-
vis företagas till afgörande och 1:a punkten sålunda, att det däri
omförmälda författningsförslaget föredrages paragrafvis och, där
så erfordras, momentvis med början därvid af de under 1 b) upp-
tagna §§, därefter de under 1 a) uppräknade §§ och slutligen den
under 1 c) upptagna §:n, hvarefter utskottets i punkten gjorda hem-
ställan företages;

att föredragningen måtte börja med 20 §, hvarvid diskussionen
må få omfatta författningsförslaget i dess helhet;

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

att därpå föredrages 21 §;

att därest en eller annan del af författningsförslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta då må äga befogethet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller böra vara en följd af återremissen;

att beträffande dels paragrafernas nummerbeteckning, dels ock de under särskilda rubriker förekommande hänvisningar till olika paragrafer i författningen, bevillningsutskottet må äga att, sedan den föreslagna författningens text af Riksdagen slutligen pröfvats, vidtaga de rättelser, som kunna föränledas af Riksdagens beslut; samt

att uppläsande af de särskilda paragraferna icke måtte erfordras i annat fall, än då sådant af någon ledamot af kammaren yrkas, utan endast hvarje paragrafs nummer vid föredragningen angifves.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Utskottets förslag till lydelse af de i mom. b) afsedda paragrafer.

20 §.

Herr Wester: Det torde icke af någon kunna förnekas, att inkomstskatten enligt den nu gällande inkomstskatteförordningen drabbar större jordägare och ämbetsmän, som hafva inkomst af jordegendom, synnerligen hårdt och orättvist, och att det därför är en oafvislig nödvändighet, att rättelse i detta fall sker. Denna rättelse kan dock åstadkommas på många olika sätt. Utskottet har här föreslagit, att det skulle ske genom själfdeklaration af jordbrukarne. Jag tror, att detta skulle vara ungefärligen att slippa en svårighet mot en annan svårighet, som vore ännu värre och som träffade långt flere af landets befolkning än den förra. Som sagdt, jag vill erinra om, att rättelse kan ske på ett enklare och ett bättre sätt, än utskottet föreslagit. Själfdeklaration för jordbrukare är en af de mest svårlösta frågor i beskattningshänseende, och den författning, som i så fall skall blifva gällande, kräfver oafvisligen en mycket noggrann och ingående utredning. Här har en enskild motionär väckt förslag i denna fråga, men någon föregående utredning har icke förekommit, och endast af det skälet anser jag, att hvad utskottet föreslagit icke kan af Riksdagen antagas. Motionären säger, att då det gäller inkomstskatten man icke får hafva en beräknad inkomst, utan den verkliga. Ja, jag vågar påstå, att, om det blir själfdeklaration för jordbrukare, man icke heller kan komma till den verkliga inkomsten, utan att det äfven då blir en beräknad inkomst. Jag skall endast framdraga några få exempel. Värdet t. ex. af de förmåner, som en jordägare själf åtnjuter af sin jordegendom, såsom bostad, ekipage, trädgård, och dylikt — är det en verklig inkomst? Måste icke det beräknas, och är det icke för jordegaren yttert svårt att beräkna? En annan sak: man lägger ned kostnader på jordens och byggnadernas för-

bättrande — en del af dessa kostnader kan anses höra till de årliga omkostnaderna, en annan del kan vara att räkna såsom ett ökad kapitalvärde å jordegendomen. Näväl, äfven här möter man förhållanden, som måste beräknas och som icke hafva sin grund i en till värdet bestämd inkomst. Annu ett exempel! En jordbrukare uppföder kreatur i större omfattning — huru skall man kunna bedöma, huru dessa tillväxt i värde för året? Det måste vara en beräkning. Man har icke beloppet gifvet i verkligheten, utan det är fråga om en beräknad inkomst.

Sedan kommer den största svårigheten vid dessa beräkningar. Det är det, att folk räknar så olika. Den ene jordbrukaren kan räkna på ett sätt, den andre på ett annat, och följderna kan blifva, att två tämligen likställda egendomar komma att blifva beskattade på helt olika sätt. Det beror på huru man räknar. Därför måste naturligtvis vid en sådan här förändring uppställas noggranna, fullständiga och mycket väl uttänkta beräkningsgrunder, för att det skall blifva någon ordning i förhållandena. Jag fruktar äfven, att, om denna förändring, som utskottet föreslagit, skulle komma att genomföras, det är helt naturligt, att statens inkomster af jordbruksfastighet skulle i väsentlig mån förminska. Man skulle först då komma att få insikt om jordbrukets betryck och kanske på många ställen i långt större omfattning, än som borde ske. I det fallet kan jag således icke instämma med utskottet, att man skulle få grunda jordbruksfastighetens taxering på den verkliga inkomsten, utan man får allt, äfven om det blefve själfdeklarationsskyldighet för jordbrukarne, i många fall tänka sig en beräknad inkomst och en beräknad inkomst på mycket vanskliga grunder.

Nu säger man, att en förändring måste ske, därför att en del skattskyldiga drabbas så hårdt och orättvist af lagen, sådan den är. Ja, det är jag den första att erkänna, att en förändring måste ske, men den kan ske på långt enklare sätt än genom själfdeklarationsskyldighet för jordbrukarne. Man kan tänka sig, att tjänstemännen mycket väl kunna få deklareringsrätt för de arrenden de uppbära af jordegendomar. Man kan också tänka sig ett annat sätt: att själfdeklaration får ske beträffande så stora egendomar, att de träffas af progressiva inkomstskatten. Man kan föreskrifva deklareringsrättens inträdande vid ett fastighetstaxeringsvärde af 100,000 kronor. I ena som andra fallet har man afhjälpt de väsentligaste olägenheter, som här äro påpekade. Annu ett sätt, som förtjänar att blifva beaktadt, är, att man nedsätter den beräknade inkomsten af jordbruksfastighet från 6 till 5 procent. Då tror jag, att det skulle ske en stor rättvisa för de allra flesta, och man skulle därigenom vinna långt mera, än man kan vinna genom själfdeklaration. På samma gång vore det naturligtvis nödvändigt att, som Kungl. Maj:t föreslagit, sänka strecket, där inkomstskatten på jordbruksfastighet begynner. Detta hafva vi också, som herrarne finna, föreslagit i vår reservation.

Jag ber till sist att få säga, att, då man talar om orättvisa i beskattningar, det är af stor vikt att söka åstadkomma rättelse, men orättvisa i beskattningshänseende förefinnes på så många

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)*

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

andra områden än enbart här, att man icke får tänka sig, att detta är det enda fall, där det sker orättvisa i taxeringen. Jag håller före, herr grefve och talman, att en fullständig utredning bör föregå antagande af själfdeklaration för jordbruksfastighet, och ber därför få yrka afslag på utskottets hemställan beträffande den föredragna paragrafen, och att den bibehålles i sitt närvarande skick.

Friherre Klingspor: Då vid detta betänkande mitt namn står blankt vid en reservation, anser jag mig skyldig att redogöra för anledningen till detta. Den är helt enkelt den, att det var under min ledighet från Riksdagen, som beslut fattades i utskottet rörande det mesta, som i detta betänkande innehålles, och det var egentligen endast vid behandlingen af min egen motion, som jag var närvarande. Jag ansåg därför riktigast att sätta min reservation blankt.

I afseende på själfva de förändringar, som äro ifrågasatta att göras vid denna riksdag och som bevillningsutskottet för sin del antagit, kan jag icke annat än säga, att jag vidhåller den uppfattning i dessa afseenden, som jag haft och gifvit uttryck åt vid föregående riksdagar. Denna uppfattning har varit den, att de förändringar, som behöfvas och som äro synnerligen välbehöfliga, äro af den beskaffenhet, att de kräfva den utredning, som endast eller bäst genom regeringens egen åtgärd skall kunna åvägabringas, för att man skall vara förvissad eller hafva någon garanti för, att de blifva någorlunda fullständiga och någorlunda omfattande. Jag har från denna plats flera gånger vädjat till regeringens ledamöter, att de redan till denna riksdag borde hafva tagit initiativ i detta afseende, och jag har klandrat dem därför, att de låtit dessa år förgå, utan att göra det, oaktadt det för dem som för litet hvar torde hafva varit alldeles tydligt, att inkomstskatten icke funktionerat nöjaktigt och icke funktionerat rättvist.

Den större förändring, som särskildt är i fråga här nu, innefattas i friherre von Schwerins motion, nämligen att deklaration för inkomst af jordbruk äfven skulle ske och sålunda icke grunden för inkomst af jordbruksfastighet vara endast taxeringsvärdet. Med anledning af att bevillningsutskottet godkände denna framställning, måste jag låta min motion förfalla, därför att den skulle komma i strid med bevillningsutskottets utlåtande i afseende å friherre von Schwerins motion. Jag hade, som herrarne kanske minnas, yrkat, att, enär taxeringsvärdena skulle läggas till grund för inkomstskatten, uppgifter om dessa värden borde af vederbörande myndigheter lämnas för sådana fastigheter, som personer ägde inom andra beredningsdistrikt än där de voro skrifna. Det är ju alldeles gifvet, att, om Riksdagen godkänner innebörden af friherre von Schwerins motion, man icke vidare i detta syfte får att göra med taxeringsvärdena, och sålunda skulle den af mig föreslagna åtgärden vara alldeles onödig. Min motion innehöll visserligen äfven en annan sak, nämligen att äfven den rörelse skulle uppgifvas, som bedrefves på annat håll, men då detta var af mycket underordnad betydelse, ansåg jag det icke vara skäl att alls drifva

den frågan, då det var så ovisst, huru det hela skulle utfalla. Jag frånträdde därför inom bevillningsutskottet hvarje yrkande på min motion, för att icke bevillningsutskottets utlåtande skulle blifva söndertrasadt genom olika uppfattningar.

Nu är frågan, om man skall låta den deklaration, som skall göras för annan inkomst, utsträckas äfven till inkomst af fastighet. Man kan ju verkligen tycka, att, såsom förhållandena nu äro, fastighetstaxeringsvärdena vid taxeringsförrättningarna uppdrivas på initiativ af statsmyndigheter så högt, att de icke stå i förhållande till de verkliga värdena, och man vet ju, att större egendomskomplex icke hafva samma värden i förhållande till storleken som mindre egendomar, som brukas direkt af ägarne eller innehafvarne. När dessa egendoms taxeringsvärden uppdrivas allt för högt, och då man beträffande större egendomar står inför utsikten att få betala inkomstskatt efter en beräknad inkomst af 24 procent å taxeringsvärdena — 4×6 — kan ju hvar och en förstå, att, så snart det är fråga om progression af en orättvisa, den skall kännas ganska hård. Jag tror därför, att den tidpunkt kan komma, då man till själf försvar mot godtycke blir tvungen att kasta sig in på en sådan väg som den nu ifrågavarande, men — jag säger det — endast till själf försvar mot uppskörtning.

Nu kommer emellertid en annan fråga. Jag har hela tiden ställt mig emot detta sätt för taxering, och hvarför har jag gjort det? Jag har icke gjort det ur synpunkten, att det icke skulle vara fullt rättvist för den beskattade; och när de, som drabbas af denna inkomstbeskattning, tillhöra en ringa procent af våra jordbrukare — jag vet ej om det är mer än 5 eller 6 procent af jordbruksfastigheterna, som äro underkastade inkomstskatten —, kan man ju säga, att det här i regeln gäller endast sådana större egendomar, där bokföring finnes och där således ur den synpunkten en deklaration ganska lätt synes kunna verkställas. Den svårighet, som framställer sig för mig, är sålunda icke, att man icke kan lämna räkenskapsutdrag, som kunna vara ganska nöjaktiga, men för mig uppställer sig den frågan: till hvilket forum skola uppgifterna inlämnas? Äro de bevillningsmyndigheter, som äro sammansatta för andra syften, lämpliga att mottaga och kritisera dem? Bevillningsmyndigheterna äro sammansatta för helt andra syften än detta. Jag har vid inkomstskattens första behandling uttalat den åsikt, att det borde vara andra nämnder, som behandlade detta, så att det blefve kontinuitet i behandlingen, och icke samlingar af 30 å 40 personer skulle få debattera sådana detaljer, som den förre talaren yttrade sig om och hvilka äro synnerligen svåra att bestämma, t. ex. om med fog ett visst belopp skall få frånräknas från vinsten eller icke. Och jag tror, att alla skola instämma med mig däri, att de förstå, huru synnerligen svårt det skall vara att göra en sådan deklaration, som icke den ene eller den andre kan framkasta anmärkningar emot, så att det ser ut, som om man lämnat felaktig uppgift. Den ene har sitt hus ställt på ett sätt, den andre på ett annat. Stora trädgårdar finnas på somliga ställen, på andra icke. Ibland är bostaden större,

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)*

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

än som hör till det normala. Och hvad värdet beträffar, förhåller det sig så, att om man icke förbättrar egendomen, om man icke bygger nya hus, i mån som de gamla förfalla, sjunker egendomen i värde. Men jag tror icke, att någon egendomsägare har den uppfattning, att, om man bygger nya torpbyggnader eller ny ladugård, man därför får höja värdet, utan tvärtom tillhöra sådana byggnadskostnader de afskrifningar som måste göras. Om man icke afskrifver dem, får man så småningom ett allt för högt värde på egendomen, som ej motsvaras af afkastningen eller af hvad man kan få för den. Det är en känd sak för litet hvar af jordbrukarne, att de äro tvungna att underkasta sig betydliga grundförbättrings- och andra kostnader endast för att hålla egendomen i kultur, och sådana måste gå på inkomsten omedelbart. Om man icke nedlägger sådana kostnader, råkar egendomen i förfall, och den kan icke bära upp de alltmer ökade arbetskostnaderna för den. Jag anser därför, att i praktiken det komme att ställa sig mycket svårt med den utsträckt deklARATIONSSKYLDIGHETEN. Man skulle blifva utsatt för trakasserier och obehagligheter af dessa nämnder, som, de må vara mycket hederliga i sig själfva, dock för ingen del äro tillsatta för att öfva kontroll i dessa saker. Deklarationen göras ju på heder och samvete och äro naturligtvis afsedda att följas i allmänhet, men tro herrarne, att så är fallet? Jag tror nog att de flesta taxeras för den uppgifna inkomsten, men icke sällan heter det: vi tycka ändå, att personen i fråga skall taxeras så och så, han har råd att betala för den och den inkomsten eller dylikt. Detta beror naturligtvis dels på att nämnderna äro snåla om inkomsterna till kommunerna, dels därpå, att de röra sig på områden, som de egentligen icke kunna sätta sig in i eller förstå. Att då genom en förordning ställa så till, att enskilde medborgare i större mått utsättas för sådana obehag, anser jag vara ganska oklokt. Jag tror vidare, att, då missnöjet med denna inkomstskatt och dess olika arter är så omfattande, kammaren icke skall finna det vara riktigt att göra en partiell ändring, hvars innebörd är så tvifvelaktig i afseende å dess rätta värde, äfven om kammaren skulle vara ense om att en orättvisa förefinnes och en orättvisa, som det är önskligt att afhjälpa.

Jag har därför, herr grefve och talman, ansett lämpligt att vidhålla min förra uppfattning, att ingen förändring bör ske utan en sorgfällig omarbetning från Kungl. Maj:ts sida, och endast ur den synpunkten är det som jag ber att få instämma i den reservation, som herrar Weinberg och Wester m. fl. afgifvit, nämligen »att Riksdagen ville besluta, att den förordning om inkomstskatt, som bör för år 1905 följas, skall erhålla samma lydelse som gällande förordning i ämnet».

Herr Billing: Beträffande det nu föreliggande betänkandet i dess allmänhet skall jag endast säga några få ord för att sedan komma till en särskild sida af saken.

Det är väl obestriddt och det är obestriddligt, att den nuvarande beskattningen af fastigheter enligt inkomstskatteförordningen står

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

i strid mot principerna för denna förordning och, hvad viktigare är, står i bestämd strid mot enkel rättfärdighet. Ty principen för förordningen är ju, att hvar och en skall skatta för sin verkliga inkomst, den må nu vara huru hög som helst, men icke att man skall skatta för inkomster, som man aldrig haft och aldrig kommer att få. Det kan väl omöjligten förnekas, att en sådan beskattning som den sist antydda är en uppenbar orättfärdighet och står i uppenbar strid med de principer, på hvilka inkomstskatteförordningen hvilar. Är det så, så är det väl också en skyldighet att försöka åstadkomma ändring i detta hänseende, och om också bevillningsutskottet icke lyckats framkomma med ett förslag, som vinner Riksdagens bifall, så anser jag dock, att man är bevillningsutskottet tack skyldig för att det i allt fall gjort ett allvarligt försök och därigenom åtminstone kraftigt strukit under nödvändigheten af en förändring. Mot bevillningsutskottets framställning hafva på goda skäl — det kan ingen neka — betonats de svårigheter, som möta för en jordbrukare att deklarerera sin verkliga inkomst. Huruvida dessa svårigheter äro oöfvervinneliga eller icke, därpå skall jag icke inlåta mig, men så mycket synes mig vara klart, att det är en skyldighet att försöka öfvervinna den.

Jag skall nu, beträffande frågan i dess allmänhet, blott framställa en fråga, och det är denna: Skulle det icke kunna vara en möjlig och lämplig utväg, att det stadgades fakultativt skyldighet eller frihet att deklarerera, så att de fastighetsägare, som kunde och ville deklarerera, skulle få göra detta och de, som icke kunde eller ville deklarerera, skulle vara underkastade lagens nuvarande bestämmelser? Skulle icke en sådan utväg verkligen kunna med framgång anlitas? Då jag framkastat denna fråga till sakkunniga, har man till svar endast framhållit svårigheter af formell beskaffenhet, men icke af sådan art, att det icke synes vara möjligt att undanröja dem utan alltför stor olägenhet.

Sedan jag nu sagt detta angående frågan i dess allmänhet, skall jag öfvergå till den sida af saken, som egentligen föranlett mig att begära ordet. Ty jag anser mig, såsom det svenska prästerskapets representant, skyldig att, när helst denna fråga kommer före, försöka medverka till att detta prästerskap må vederfaras rättvisa i beskattningsväg.

Det lär icke af någon kunna bestridas, att det särskildt är prästerskapet, som på ett orättvist och obilligt sätt drabbas af den här föreliggande bestämmelsen i inkomstskatteförordningen. I detta hänseende vill jag erinra om tre orimligheter, tre alldeles oemotsägliga orättvisor.

Först säger jag: det är alldeles orimligt, att prästen skall i beskattningsväg jämnställas med ägare af fastighet. Det är ju en vid skillnad mellan att vara ägare af en fastighet och att vara endast innehafvare för en kort tid. Prästen är icke annat än en innehafvare, till och med det är ett för gentilt ord för prästerskapet. Ty det är högst oegentligt att kalla prästen innehafvare. Man skulle möjligtvis kunna kalla honom för brukare. Men också det är ett för eufemistiskt uttryck. Ty om en mångfald af dessa

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

fastigheter, som ingå i prästerskapets aflöning, gäller, att prästen icke ens får bruka dem själf, om han så skulle vilja; han får icke ens utarrendera dem själf eller själf bestämma om arrendevillkoren, utan de utarrenderas af myndigheterna, och hvad af dem är bestämdt, det är bestämdt. Då är det väl orimligt att beskatta prästerna, såsom om de ägde sina boställen, hemman etc. De skulle väl i stället, när fråga är om inkomstbeskattning, betraktas såsom löntagare, och afkomsten af dessa fastigheter betraktas såsom element i deras löner.

Så kommer jag till den andra orimligheten. Om man nu icke betraktar och beskattar prästerna såsom ägare af fastigheter, utan såsom löntagare, så blir det ju alldeles orimligt att beskatta såsom deras inkomst sex procent af fastighetens taxeringsvärde. Jag undrar hvad man skulle säga, i fall man efter dessa grunder lade en inkomstskatt på andra ämbetsmäns löner i vårt land. Det skulle väl anses vara höjden af orättfärdighet. Men en sådan orättfärdighet tillämpas nu i afseende å hela det svenska prästerskapet.

Det, som gör denna orättfärdighet allra mest i ögonen fallande, är den tredje omständigheten, att prästerna icke beskattas efter sin verkliga inkomst, utan att deras inkomst beräknas till sex procent af fastighetens taxeringsvärde, en inkomst, som de icke ha och som de aldrig kunna få. Jag tager för afgjort, att det svenska prästerskapet, öfver hufvud taget, kan sägas hafva ungefär tre à fyra procent af taxeringsvärdet i arrende för sina prästgårdar, och nu beskattas de som om dessa egendomar gäfvé sex procent i arrende. Men det stannar icke vid detta, utan därtill kommer ju för de bättre ställda progressionen. Jag skall sedan tillägga ännu en sak, som sätter — kan jag säga — en skarp spets på det hela, nämligen att det alls icke är någonting ovanligt, utan någonting mycket vanligt, att prästgårdarne äro jämförelsevis högre taxerade än andra fastigheter, därför att man vid taxeringen, åtminstone i tysthet, tagit hänsyn till att dessa fastigheter åtnjuta vissa friheter, såsom frihet från afgifter till prästerskapet o. s. v. Och så till sist — ännu en spets! Huru ofta händer det icke — det är verkligen icke något undantagsfall — att prästen icke får ut sina arrenden och icke heller vill taga ut dem. Ty att präst skulle börja processa med sina arrendatorer om arrendet — det strider alldeles för mycket mot hans ställning. Herrarne kunna icke ana, huru många präster det finnes, som aldrig få ut sina arrenden eller som åtminstone få vänta på dem eller blott få dem delvis. Detta gäller äfven de i ekonomiskt afseende bäst ställda. Annu i denna dag återstå för mig såsom biskop i Västerås oguldna arrenden, och det är dock sex år sedan jag flyttade därifrån.

Detta är nu de orimligheter, som jag velat fästa uppmärksamheten på. Man invänder då kanske, att det betyder icke så mycket: inkomstskatten går icke för prästerna upp till så stora summor. Därpå vill jag svara: för några få — och då framför alla för biskopen i Lund — kan det, ekonomiskt sedt, icke be-

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)*

tyda så mycket, därför att deras aflöningar äro sådana, att de kunna reda sig ändå. Men det betyder ju alltid det, att det strider mot alla jämlikhetsgrundsatser, att prästerna skola beskattas på ett så mycket tyngre sätt än andra, och att de skola beskattas orättvist för lön och inkomst, som de icke hafva. Men för flertalet af det svenska prästerskapet betyder nog denna skattebörda något reellt, så att de verkligen känna den och lida därpå. Jag kan tala om för herrarne, att präster hafva för mig berättat, att denna inkomstskatt i år drabbat dem så, att de haft svårighet om icke omöjlighet att behålla sina barn kvar i skolan i staden. Huru det kan gestalta sig, därpå skall jag anföra några exempel, ett från hvardera af de olika graderna inom prästerskapet. Huru tro herrarne, att min inkomstskatt i år förhåller sig till min bevillning, den öfriga kronoskatten? Jo, min inkomstskatt är mellan 22 och 23 gånger så stor som min kronoskatt enligt beräkning! Nu gäller ju något liknande öfver hela linjen, och därpå kunna herrarne förstå, hvilket inflytande inkomstskatten verkligen skall hafva på prästerskapets ekonomiska förhållanden. Att det för kyrkoherdarne i Lunds stift, hvilka stå främst såsom innehafvare af jordbruksfastigheter, skall inverka högst väsentligt att betala skatt efter sex procent på taxeringsvärdet, då de i arrende endast hafva högst tre à fyra procent, det är ju klart. Men ännu orimligare är det kanske i fråga om beskattningen af prästgårdarne uppåt landet i skogstrakter. Jag har varit biskop i Västerås stift, så att jag känner litet till förhållandena där också. Det finnes där kyrkoherdeboställen, till hvilka hör en helt liten del öppen jord, men däremot stor skog. Prästgården är taxerad efter värdet äfven på skogen. Af denna skog får prästen ingen inkomst annat än till husbehof och möjligen till någon del däröfver, om afverkning äger rum. Men han blir beskattad efter sex procent på taxeringsvärdet å denna stora skogsareal, af hvilken han icke har någon inkomst. Gå vi så längre ned, så komma vi till komministrarne. Äfven om kyrkoherdarne kan med sanning sägas, att de ofta äro underhålligt aflönade. Men om komministrarne på landet kan man väl säga, att de öfver hufvud taget äro under all reson klenst aflönade. Så hafva de sina boställen, som äro taxerade på det sätt jag nämnde om taxerandet af skogen på prästboställen. Huru mycket tro herrarne då, att det blir öfver för dem, när skatterna frånräknas? Vid sista plenum fattade vi ett beslut i syfte att komma dessa sämst aflönade präster i någon mån till hjälp. Jag tycker, att det vore på tiden att man också komme dem till hjälp på det sättet, att man befriade dem från den orättvisa, som ligger i den nu berörda förminskningen i deras inkomster.

Slutligen kommer jag till de icke få fall, där uti prästens aflöning ingå boställen af en särskild art. Det är undantagsfall, men undantagen äro många. Det är de fall, där till prästens aflöning äro anslagna annexhemman. Enligt den äldre lagstiftningen hade prästen rätt att lega bort dessa annexhemman mot en viss afgift en gång för alla i städja och sedan en årlig, mycket

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

låg arrendeafgift. Detta aftal ägde giltighet icke blott under den förste arrendatorns lifstid, utan under hans änkas, kanske hans änkas andre mans o. s. v., och det i ganska långa tider. Jag skall från Lunds stift anföra ett exempel på hvart detta kan leda. Det är en komminister, som, när han betalat skatten och hyran, har 1,200 kronor öfver i inkomst. Han skulle hafva inkomst af två annexhemman, som äro taxeringsvärderade till 90,000 kronor. Han har af dem en arrendeinkomst på 340 kronor. Men han har i år fått för dem betala en inkomstskatt efter sex procent på taxeringsvärdet, d. v. s. efter 5,400 kronor, så att tillsammans med hans öfriga inkomster, hvilka, som jag sade, uppgå till 1,200 kronor, kommer han upp till öfver 6,000 kronor. Fastän han blott har 1,200 kronors inkomst, får han betala inkomstskatt för öfver 6,000 kronor och därtill progressivt. Kan det vara rimligt att en enda dag låta sådana missförhållanden kvarstå! Ingen, tror jag, kan säga, att detta är rimligt eller rättvist eller billigt, och här finnes säkerligen icke en enda ledamot i denna kammare — och icke heller i Andra Kammaren, tror jag — som icke skall vara enig med mig om att här bör göras en förändring. Den förändringen tror jag skulle kunna göras lätt nog. Man behöfver icke låta afskräcka sig af alla de mångfaldiga svårigheter, som hafva påpekats och kunna påpekas i fråga om ändringen af inkomstskatteförordningen i det hela, utan i detta afseende kan förändring lätt nog åstadkommas. Jag har tänkt mig, att det finnes två vägar att gå. Den ena är, att i fråga om beskattning af fastighetsägare undantag göres för ämbetsmän, hvilka hafva fastigheter på lön anslagna, och att dessa betraktas icke såsom ägare utan såsom löntagare. Den andra utvägen är den, som jag i början af mitt anförande antydde, nämligen den fakultativa rätten att deklarerera. Ty prästerna kunna deklarerera. I de allra flesta fall kunna de det. För min egen del kan jag angifva på öret mina inkomster. Och så kan i allmänhet utan större svårigheter hela det svenska prästerskapet göra. En förändring häri är alldeles nödvändig och icke svår att genomföra.

Jag har begagnat tillfället att nu yttra hvad jag yttrat icke blott för att ställa denna sida af saken klar för herrarnes blickar, utan för att vända mig till regeringen. Då jag vet och har erfarenhet af att vår regering verkligen är kyrkovänlig, verkligen vill se vårt svenska prästerskap till godo, så vill jag vördsamt och allvarligt vädja till regeringen, att regeringen måtte taga denna sak icke blott i stilla öfvervägande, utan låta öfvervägandet leda till ett verkligt resultat. Då jag här framför mig har ecklesiastikministern, som jag vet vill våra präster väl, lägger jag denna sak, så varmt jag kan, särskildt på hans hjärta. Här behöfver man icke säga, att det möter för stora svårigheter. Särskildt vill jag vända mig mot den invändningen, som framställts mot en förändring i inkomstskatteförordningen i dess allmänhet, nämligen att förordningen är så ny. Den är tillräckligt gammal, då man redan vid dess stiftande visste, att den på denna punkt var orättvis och då man nu under ett år sett, huru förskräckligt hårdt denna orättvisa drabbar. Slutligen anhåller jag, att denna fråga, som rör

hela det svenska prästerskapet eller rättare — ty det gäller också några rektorer m. fl. — den svenska ecklesiastikstaten, icke måtte inpassas i den allmänna stora frågan om omredigering af inkomstskatteförordningen, utan att — om denna stora fråga fordrar många och långa utredningar — frågan om ecklesiastikstatens ställning till inkomstskatten måtte tagas särskildt för sig.

Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att säga detta och icke för att göra något yrkande. Men då jag ju väl ändå skall göra ett yrkande, skall jag yrka bifall till bevillningsutskottets förslag, då jag anser, att ett bifall därtill, om det också icke kan få någon större effektivitet, dock kan utgöra ett kraftigt uttryck för kammarens mening, att inkomstskatteförordningen bör förändras.

Friherre Trolle: Jag skall endast yttra mig helt kort och hade egentligen efter den föregående talarens sakrika anförande icke behöft göra det, men då jag varit medlem af bevillningsutskottet och varit med om det slut, hvartill utskottet kommit, skall jag be att få begagna den mig tilldelade rätten att nu yttra några ord.

Det har af ingen blifvit bestridt, att när denna inkomstskatt år 1902 kom till, var det ju meningen med densamma, att den skulle drabba den verkliga inkomsten. Det är ju icke heller bestridt, att, därigenom att rättigheten att deklarerera fräntogs fastighetsägarna, dessa icke komma att skatta för den inkomst de verkligen hafva, utan för den inkomst, som de beräknas hafva — och detta progressivt. En motion i samma riktning som det nu föreliggande förslaget blef som bekant förra året af bevillningsutskottet afstyrkt, men friherre von Schwerins meningsfränder fingo sin mening uttalad i en reservation, som af friherre von Schwerin i år upptagits såsom motion och som liksom frågan fallit så långt framåt, att den vunnit majoritet inom bevillningsutskottet och förordats i dess betänkande. Nu erkänner man de nuvarande orättvisorna och erkänner också, att de böra på något sätt afhjälpas. Men när man kommer så långt som till handling härutinnan, åberopas blott svårigheter på svårigheter och säges, att det är hart när omöjligt att göra ändring. Ja, men det är dock ingen, som bevisat, att dessa svårigheter äro oöfverkomliga, ty ingen har försökt att komma öfver dem. Men är det icke skäl att, för att vinna en så stor sak, söka öfvervinna några svårigheter? Jag tror icke, att de äro så stora, som man påstår.

Herr Wester har sagt, att äfven om själfdeklaration för fastighetsägare infördes, skulle man dock icke komma till den verkliga inkomsten. Ja, det beror på hvad man menar med den verkliga inkomsten. Det absolut riktiga och verkliga kommer man icke åt här på jorden, men man kan dock komma närmare den verkliga inkomsten än man kommer genom att blott beräkna den efter en viss procent på taxeringsvärdet.

Vidare sade herr Wester, att statens inkomst af skatten på fastigheter komme att minskas. Ja, det kan ju möjligen vara sant,

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

att inkomsten af skatt på jordbruksfastighet kommer att minskas, men det ekvivaleras däraf, att städernas fastighetsägare, hvilka nu blott skatta efter fem procent på taxeringsvärdet, skola deklarerera. Däri får man en full ekvivalent. För öfrigt är väl den omständigheten, att statens inkomst möjligen kan minskas, icke ett tillräckligt skäl emot att borttaga sådana orättvisor mot hela kategorier af skattskyldiga.

De utvägar, som herr Wester antydde, kan jag för min del icke finna enklare än de nu föreslagna, utom möjligen den, att man skulle sänka hela beräkningen såg låt, att den skulle motsvara den verkliga inkomsten. Men äfven denna utväg strider ju mot principen i fråga om inkomstskatt, att den nämligen skall utgå efter den verkliga och ej efter den beräknade inkomsten.

För öfrigt har det sagts, att inkomstskatteförordningen är så ny och ännu så opröfvad, att det är för tidigt att göra några ändringar i den. Ja, det är visserligen sant, att den icke är mer än ett år äldre än i fjol. Men jag bestrider, att den är opröfvad. Jag kan med åtskilliga exempel från Skåne visa, att den både är pröfvad och dessutom ganska hårdt pröfvande för dem, som råka ut för densamma. En fastighetsägare i Skåne har sagt mig, att om han fått själfdeklarerera i stället för att skatta efter taxeringsvärdet, skulle han fått betala i rundt ral 5,900 kronor mindre i skatt; en annan har sagt, att han skulle fått skatta 4,800 kronor mindre, en tredje 3,000 kronor mindre, en fjärde 2,600 kronor mindre o. s. v. Man kan således se, att inkomstskatten drabbar ganska hårdt.

Nu sade finansministern i fjol till oss — på samma gång, som han erkände, att detta var en orättvisa och att det måste ändras — att vi måste vara tåligena ett eller annat år, så skulle det nog bli bättre. Ja, vi ha ingen annan utväg än att vara tåligena. Men att i all evighet gå och vara tåligena, det kunna vi icke heller. Vi kunna åtminstone icke låta bli att under väntans mulna tider höja vår röst för att i skatteafseende blifva likställda med andra skattskyldiga och för att åtgärder måtte vidtagas för att från oss måtte aflyftas bördor, hvilkas borttagande jag påstår är betingadt både af rättvisa och billighet.

Jag ber att få yrka bifall till den föredragna punkten.

Herr Anderson, Albert: Såsom bekant är, hafva under de senare årtiondena grundskatterna och rustningen och roteringen efter hand afskrifvits och äro från och med innevarande år fullständigt aflyftade. Dessa utskylder voro den största direkta beskattning, som staten hade. Undersöker man, huru dessa skatter träffade, finner man, att, då de utgingo af skatte- och kronohemman och till någon ringa del af frälsehemman, det egentligen var de mindre jordegendomarne, som träffades af dessa skatter. De större hemmanen, säterierna, voro därifrån fria äfvensom annan näring än jordbruk. Man ansåg detta vara orättvist, och därför hafva dessa skatter efter hand afskrifvits. Men nu har man infört en ny direkt skatt, inkomstskatten. Undersöker man, huru den drabbar,

blir resultatet egendomligt. Om en landbrukare har en fastighet skuldfri till 16,000 kronors taxeringsvärde och själf brukar den, går han enligt författningen fri från inkomstskatt, men den, som har egendom till värde öfver 17,000 kronor skuldfri, får betala inkomstskatt i stigande skala allt efter egendomens storlek. De hemman, som förr utgjorde grundskatter och rustning och rotering, torde i allmänhet för hvarje skattskyldig i värde icke hafva öfverstigit 16,000 kronor, eller om hemmanet var besväradt med in-tecknad skuld till hälften af dess värde 32,000 kronor. Nu har förhållandet ändrats, så att dessa hemman hafva blifvit befriade såväl från grundskatter som den nya inkomstskatten. De hafva blifvit privilegierade, men de stora egendomarne och andra mera betydande näringar än jordbruk få betala inkomstskatten i stigande skala. Efter min uppfattning har man afskaffat en orättvisa i beskattningsväg och infört en ny ingalunda mindre. Innan inkomstskatten infördes, inträffade, som bekant är, stundom, att man fick tilläggsbevillning. Denna tilläggsbevillning fingo äfven ägare till mindre hemman betala. Äfven därifrån hafva de kommit fria, då ingen tilläggsbevillning numera utgår.

Det är också en annan sak, hvarpå jag vill fästa uppmärksamheten. Grundskatter och rustning och rotering voro en ordinarie statsinkomst. Nu har man i riksstaten ingen ordinarie statsinkomst, som har egenskapen af direkt skatt, med undantag af mantalspenningarne, hvilka äro för innevarande år beräknade till 780,000 kronor. Däremot har man bland bevillningarna icke allenast bevillning af fast egendom och af inkomst, beräknad till 9,000,000 kronor, utan äfven inkomstskatt, för år 1904 beräknad till 10,500,000 kronor. Man har således endast en ordinarie direkt skatt till obetydligt belopp, men en bevillning, nämligen inkomstskatten, som vi säkert icke kunna komma att slippa, och hvilken uppgår till ungefär samma belopp som grundskatter samt rustning och rotering. Inkomstskatten synes därför, såsom förhållandet varit med nyssnämnda skatter, böra inrangeras bland de ordinarie inkomsterna. Det har för några dagar sedan väckts en motion inom denna kam-mare därom, att inkomstskattelagen skulle omgärdas på det sätt, att progressionen icke skulle kunna afgöras genom gemensam om-röstning, och jag erkänner fullkomligt det berättigade i en sådan åtgärd, men jag tror, att man kan nå samma mål, om inkomstskatten upptages såsom en ordinarie inkomst, då progressionen icke läser kunna ändras utan kamrarnes samstämmande beslut.

För min del anser jag, att hela författningen bör omarbetas, så att den kan verka på något så när tillfredsställande sätt. Den bestämmelse bevillningsutskottet har föreslagit därom, att det må stå ägare af jordbruksfastighet fritt att afgifva deklaration, och att dess inkomst icke skall vara bestämd till viss angifven procent af fastighetsvärdet, har jag ingenting emot, utan jag sympatiserar med densamma. Jag har intet yrkande att göra.

Friherre Åkerhielm: Herr grefve och talman, mina herrar! När Riksdagen är 1902 första gången fattade beslut om

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.

(Forts.)

införande af en inkomstskatt, yttrade Riksdagen i den underdåniga skrifvelse, hvarigenom beslutet hos Kungl. Maj:t anmäldes, följande: »och förutsätter Riksdagen ej mindre att, innan nytt förslag i ämnet förelägges Riksdagen, bestämmelserna i den nu af Riksdagen antagna förordning komma att underkastas en förnyad granskning, i syfte att skatten må i möjligaste mån varda afpassad efter skatteförmågan hos de skattdragande, och att vid denna granskning de anmärkningar, för hvilka det framlagda förslaget blifvit föremål, tagas under öfvervägande, än äfven att, i den mån erfarenhet vinnes om skattens afkastning och det förhållande, i hvilket olika skatteföremål komma att därtill bidra, de jämkningar i skattebestämmelserna komma att vidtagas, som kunna finnas i sådant syfte påkallade». Man skulle då möjligen hafva kunnat vänta, att i de förnyade förslag om en inkomstskatt, som af Kungl. Maj:t afgifvits vid 1903 och 1904 årens riksdagar, förordningen hade blifvit underkastad en mera ingående granskning. Kungl. Maj:t har emellertid vid båda dessa tillfällen inskränkt sig till att föreslå den förändring, att skattskyldigheten skulle utsträckas till en del af de mindre fastigheter, som för närvarande äro genom förordningen fritagna från skatten. Att bevillningsutskottet under sådana förhållanden gripit sig an med att framlägga ett positivt förslag till afhjälpan af en bland de många orättvisor, som man ansett författningen innehålla, är icke underligt, och jag är öfvertygad om att det arbete, som utskottet nedlagt på detta sitt förslag, är mycket förtjänstfullt. Icke dess mindre hyser jag starka tvifvel om lämpligheten att nu antaga det förslag, som är af bevillningsutskottet framlagdt.

Mina tvifvel äro i främsta rummet framkallade däraf, att det knappast synes mig lämpligt, att man så, som här skett, söker att råda bot på en orättvisa i författningen utan att taga hänsyn till de många andra hänseenden, i hvilka författningen är obillig. Ty om man än gärna må erkänna, att det är obilligt, att en jordägare får betala skatt för en inkomst, som han icke äger, så måste det också erkännas, att det är en mycket stor obillighet, när t. ex. en inkomst icke blott blir dubbelt beskattad, utan denna dubbelbeskattning tillika sker progressivt.

Om lämpligheten att nu antaga detta förslag hyser jag vidare tvifvel af den anledningen, att svårigheterna vid en ändring sådan som den nu föreslagna äro så stora, att det säkerligen är mycket kinkigt att på ett tillfredsställande sätt genomföra ändringen. Det har sagts, att svårigheterna nog äro stora, men dock icke omöjliga att öfverkomma. Jag är också öfvertygad om att svårigheterna icke äro oöfverkomliga, men de äro i alla fall af den betydelse och de fordra så många och noggranna anvisningar för tillämpningen, att det synes mig vara äfventyrligt att antaga ett sådant förslag utan att förslaget har undergått den skärseid, som lagförslag i allmänhet undergå genom behandling hos regeringen.

Jag kan ju erinra om några af de svårigheter, hvilka ett sådant förslag som detta för med sig. Det är naturligtvis icke nog med att jordägaren blir beskattad för hvad han själf anser vara

sin inkomst, utan han måste beskattas för det belopp, hvartill hans inkomst efter allmängiltiga och rättvisa grunder kan beräknas. Nu känner man ju, huru olika bokföringssystem jordägarna använda, och om de skulle utan klart affattade föreskrifter för beräkningen uppgifva, hvilken inkomst de haft, komme helt säkert resultatet att blifva det, att, där den ene uppgifvit en, den andre en annan inkomst, man vid närmare jämförelse skulle finna, att, om samma grunder blifvit följda, helt andra siffror framkommit. När man genomför en sådan förändring som denna, måste alltså förändringen åtföljas af mycket noggranna anvisningar om huru deklaranterna skola beräkna sin inkomst. Jag skall icke närmare ingå på de svårigheter, som uppstå, då t. ex. en jordägare utför nyodlingar eller uppför nybyggnader, och då det följaktligen gäller att afgöra, huru mycket får beräknas såsom sådan årsutgift, som jordägaren har rätt att afdraga, och huru mycket skall anses såsom kapitalutgift, hvarmed egendomen blifvit förbättrad. Det kan vidare inträffa t. ex., att jordägaren kastar om sitt brukningsätt. Antag, att han förut ställt sitt jordbruk på spannmålsodling och därefter kastar om samt i stället lägger an på produktion af mjölk, huru skall han då exakt beräkna sin inkomst?

Hvad som säkerligen blir det allra svåraste, är, huru inkomsten af skogsafverkning skall beräknas. Är det så, att ägaren brukar sin skog efter en antagen hushållningsplan, åsyftande att skogsbeståndet skall alltjämt bibehållas i värde, då är ju saken tämligen enkel. I sådant fall antager jag, att han skall såsom inkomst upptaga hvad han får vid försäljningen af virket samt att såsom utgifter böra beräknas kostnaden för afverkningen och möjligen handelsomkostnader o. d. Men om han icke följer en hushållningsplan, utan afverkar i mera växlande omfattning, huru skall han då deklarerera? Jag förmodar, att det rätta härvid vore att taga hänsyn till, med huru mycket egendomen minskas i värde.

Det är emellertid uppenbart, att allt detta påkallar alldeles bestämda anvisningar, som böra lämnas i sammanhang med förordningen. Dessa anvisningar behövas för öfrigt icke allenast för deklaranterna, de äro äfven nödiga för taxeringsmyndigheterna, på det att icke inkomstberäkningen af taxeringsmyndigheterna må å en ort verkställas på ett sätt, på en annan ort på ett annat sätt.

Slutligen vill jag erinra därom, att det helt säkert finnes en stor mängd jordbrukare i vårt land, som icke föra några sådana räkenskaper, att de kunna exakt uppgifva sin inkomst. Att tvinga dessa att uppgifva ett visst belopp såsom sin inkomst vore att på deras samvete lägga ett tvång, som jag icke tror att man kan vara med om. Jag har åtminstone föreställt mig, att när man en gång öfvergår till det systemet, att jordägarna skola beskattas för sin verkliga inkomst — ett system, till hvilket man efter min uppfattning måste förr eller senare komma — det också blir nödvändigt att för de jordägare, som icke föra fullständiga räkenskaper, lämna öppet att angifva vissa faktiska omständigheter, såsom t. ex. skördens storlek, arealen af olika egoslag, den kreatursstock, som finnes på egendomen, med mera sådant, på grund hvaraf taxerings-

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.

(Forts.)

myndigheterna skulle kunna beräkna inkomsten. I stället för att uppgifva en viss inkomst skulle sålunda jordägarna uppgifva vissa omständigheter, med ledning hvaraf taxeringsmyndigheterna skulle hafva att beräkna deras inkomst. Förhållandet är också, att kammarrätten, när den afgaf sitt utlåtande öfver kommunalskattekommitténs förslag, hvilket i allt väsentligt ligger till grund för bevillningsutskottets hemställan, erinrade, att detta var något efter kammarrättens åsikt nödvändigt, men kammarrätten satt naturligtvis icke inne med sådana insikter, att den kunde uttala sig om, hvilka faktorer borde af deklaranterna uppgifvas.

Jag har icke förbisett, att bevillningsutskottet i sitt utlåtande utlofvat att, om utskottets förslag antoges, äfven framlägga förslag till anvisningar. Emellertid känner man icke, hvilken omfattning dessa anvisningar skulle komma att erhålla. Det heter nämligen i utlåtandet: »sedan Riksdagen fattat beslut i anledning af hvad utskottet här ofvan hemställt, vill utskottet afgifva förslag till affattning af de särskilda anvisningarna för ledning vid inkomstskattetaxeringen, deklaraformulär, progressionstabell och taxeringslängd». Detta är naturligtvis godt och väl, men jag undrar, om icke de ifrågavarande anvisningarna och formulären lämpligast behandlades i första hand af Kungl. Maj:t, så att, när man skall fatta beslut i själfva saken, man också har framför sig de anvisningar, som skola följas vid tillämpningen, ty det kan ju hända, att hvars och ens ställning till själfva frågan blir i ganska väsentlig mån beroende på, om han finner de anvisningar, som åtfölja förslaget, vara tillfredsställande eller icke.

I det skick frågan nu föreligger, kan jag för min del icke annat än yrka afslag.

Friherre von Schwerin: Herr grefve och talman, mina herrar! Då jag för en stund sedan begärde ordet, gjorde jag det naturligtvis med anledning däraf, att jag är motionär i frågan. Nu kanske det enklaste vore att afstå från ordet i betraktande däraf, att så många talare varmt försvarat den motion, som jag i år liksom i fjor tillät mig att väcka, men då jag fått ordet, ber jag emellertid att få fästa uppmärksamheten på några sidor af frågan.

Må det icke förtänkas mig, att, då jag icke tillhörde Riksdagen den period, åren 1900—1902, under hvilken dessa skrivelser och dessa lagar tillkommo, jag anser mig fullt berättigad att, sedan jag nu gjort mitt återinträde i Riksdagen, försöka få de orättvisor och ojämnheter afhjälpta, som jag och många med mig anse hafva tillkommit genom denna s. k. inkomstskatteförordning.

Här träffar man nu först den omständigheten, att förordningen kallas inkomstskatteförordning, ehuru jag för min del icke kan finna annat, än att, när det gäller fastighet — märk väl, icke blott jordbruksfastighet, utan all slags fastighet — skatten icke är en inkomstskatt, utan helt enkelt en fastighetsskatt. Vid akademiska disputationer plägar man ju först anmärka på titeln, och här är den anmärkningen fullkomligt berättigad.

Då jag i fjor väckte denna motion, visste jag mycket väl, att den icke skulle gå igenom; den föll då också i utskottet. I år har den däremot gått igenom i utskottet, och jag är utskottet därför tacksam. På grund af det varma försvar, som kommit motionen till del såväl här som i pressen, är jag också öfvertygad om att den slutligen skall segra. Ty, mina herrar, vi hafva kämpat i årtionden för att afhjälpa sekelgamla orättvisor och hafva då lyckats; hvarför skulle vi icke nu kunna afhjälpa en orättvisa, som tillkommit för blott ett par år sedan och som är fullkomligt påtaglig?

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)*

Herr Billing har här med beräkningar visat, huru det ställer sig för prästerskapet; jag skall be att få anföra ett annat exempel, ett rent teoretiskt exempel, helt enkelt, men mycket belysande. Jag tänker mig, att en person på ett eller annat sätt kommit i besittning af en egendom, som är taxeringsvärderad till en miljon kronor. Han är t. ex. ämbetsman, som bor i stad, och han bortarrenderar därför sin egendom i en eller flera gårdar. Af egendomen, som är värd en miljon, får han på detta sätt 40,000 kronor i inkomst. Detta är 4 procent, och jag kan tala om, att man får vara mycket belåten, om man kan få 4 procent netto af en dylik egendom. Han skall nu betala skatt för egendomen efter en inkomst af 60,000 kronor. Nu antaga vi, att vid egendomen äro fästade åtskilliga donationer, att han har medarfvingar, eller att han af annan anledning skall utbetala ränta på 800,000 kronor. Villkoren äro så förmånliga, att beloppet får stå inne 20 à 25 år och att räntan beräknas efter blott 4 procent. Det är således mycket goda villkor, och han har icke något besvär med affären. Efter 4 procent utgör räntan på 800,000 kronor 32,000 kronor; hans inkomst är 40,000 kronor; han har således i behållning 8,000 kronor, hvartill ju kommer den möjligheten, att egendomen kan stiga i värde. Då han nu skall betala skatt, beräknas inkomsten efter 6 procent till 60,000 kronor, ehuru den i själfva verket utgör allenast 40,000 kronor. Han får afdrag för sin skuld, 32,000 kronor; till beskattning återstå således 28,000 kronor mot en verklig, behållen inkomst af allenast 8,000 kronor. För dessa 28,000 kronor får han betala progressivt. Om han nu såsom ämbetsman har en inkomst af, låt vara blott 2 à 3,000 kronor, så får han betala efter ännu högre progression, ty han kommer då öfver 30,000 kronor. Skatten för dessa 28 à 30,000 kronor utgår sålunda icke af egendomens hela inkomst, utan af allenast 8,000 kronor, och herrarne kunna då lätt räkna sig till, att han faktiskt får betala cirka 8 procent af sin verkliga inkomst. Detta är ett mycket enkelt exempel, men kanske en och annan icke satt sig in i förhållandena, utan endast tänkt på egendomar, som verkligen äro skuldfria. Ty det bör medgifvas, att om man får betala 3 à 5 procent af sin inkomst, så är det hårdt, men det går ändå an; värre ställer det sig, om man skall betala en mycket stor skatt af endast en ringa del af det belopp, hvarpå skatten beräknats.

Jag skall vidare framställa ett annat exempel. En person har en egendom — jag tänker nu på ett fall i Skåne. Han har mottagit

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

egendomen vanvårdad och med ouppodlade fält samt lämnar där-
för bort jord mot odlingskontrakt. Det finnes personer, som haft
sådana odlingskontrakt, att de på många år icke betalat något
alls; i andra fall däremot har brukaren under t. ex. 10 år haft
jorden fritt, mot det att han uppodlade densamma, och därefter
fått betala ett visst belopp i arrende. Den person, som äger
fastigheten, har sålunda delvis icke någon inkomst af densamma,
men måste dock betala inkomstskatt efter egendomens fulla värde.
Han måste sålunda, till straff för att han låter uppodla Sveriges
jord, betala för en inkomst, som han icke har, men det bör väl
dock räknas honom till förtjänst, att han låter uppodla jorden.

Många sådana exempel skulle kunna anföras. Herr Billing har
talat om förhållandet med prästernas jordegendomar såväl i Sverige
i allmänhet som särskildt i Malmöhus län. Jag skall med anled-
ning därpå tillåta mig att redogöra för ett annat fall. Jag har här
i min hand ett bref från en person, som är mig personligen obe-
kant, nämligen rektorn vid högre allmänna läroverket i Malmö.
Han börjar med att tacka för att motionen blifvit väckt och med-
delar vidare, att han såsom lön har inkomster från vissa arrende-
hemman, hvilka i fjor voro taxerade till 287,000 kronor. Han äger
sålunda att från dessa hemman uppbära ett arrende, som han, i
likhet med hvad herr Billing nyss nämnde beträffande präster-
skapet, icke själf varit med om att bestämma, utan som fastställes
af vederbörande myndigheter. Arrendebeloppet uppgår till 9,480
kronor, men han skall betala beviljning efter 6 procent på taxe-
ringsvärdet, 287,000 kronor; kort sagdt, han får betala för 7,764
kronor, som han icke har. Dessutom meddelar han, att enligt
uppgift taxeringsvärdena å vissa af dessa hemman i fjor blifvit
höjda, så att sammanlagda taxeringssumman numera antagligen
öfverstiger 300,000 kronor.

Nu säger man: detta visar, att taxeringsvärdena äro för höga.
Visst icke. Jag upprepar hvad jag nyss sade, att en afkastning
af 4 procent är att anse såsom ganska god beträffande en jord-
bruksfastighet, och denna kan alltså mycket väl taxeras till 25
gångar afkastningens belopp.

Jag vet emellertid mycket väl, att förslaget icke kommer att
gå igenom vid denna riksdag, men det är att hoppas, att frågan
faller framåt.

Den egentliga hufvudinvändning, som man framställer mot
detta, gäller svårigheterna vid själfdeklarationen. Man talar härvid
egentligen om jordbrukarne, och jag medgifver, att däri ligger
kanske det svåraste. Däremot finnes det en hel kategori, nämligen
stadsfastighetsägare, hvilka icke alls torde hafva svårt att
själfdeklarera. De hafva sina hyresinkomster och kunna lätt be-
räkna, hvilken fördel de själfva hafva af egendomen. Om t. ex. en
husägare själf bebor en våning om 7 rum, så vet han mycket väl,
hvilken hyra denna våning skulle betinga. Vidare finnes det en
stor kategori af jordägare, som hafva lätt att deklarerat, och det
är de, som icke bruka sin egendom själfva. Det är för dem en
enkel sak att uppgifva det belopp de hafva i arrende.

Komma vi så till de själfbrukande jordägarna. Hvarför skulle icke i våra tider, då verkligen jordbruksnäringen icke är så enkel som för en del år sedan, man kunna förutsätta, att äfven dessa jordägare äga förmåga att deklarerera? Nu får man vara jurist, affärsman, räknekarl och litet af hvarje för att kunna sköta en större egendom; den, som icke har förmåga att föra någorlunda klara räkenskaper, borde aldrig få befatta sig med denna näring. Det kan för honom eljest blifva en obehaglig öfverraskning, att han en vacker dag finner sig vara ruinerad utan att veta, huru det gått till.

Hvad särskildt beträffar småbruk, framhålles det, att vi böra taga exempel från Danmark, och vi göra det också i mer än ett afseende. Men just dessa danska småbrukare, till hvilka vi utvända våra egna, för att de må kunna vinna insikter och erfarenhet, hafva hvar enda en fullt klara och tydliga räkenskaper. För min del skulle jag anse det vara en vinst för hela landet och särskildt för våra jordbrukare, om de på grund däraf, att de ålades själfdeklarera för beskattningen, skulle kunna lära sig att föra räkenskaper.

Vidare säger man, att denna fråga tarfvar noggrann utredning. Ja, mina herrar, vi äro vana — och det är en god vana — att taga exempel från utlandet. I Österrike, Tyskland och många andra länder finnes ju faktiskt själfdeklaration införd i fråga om jordbruk. Vi behöfva för öfrigt blott gå till vårt grannland Danmark för att finna, att man där under de allra senaste åren antagit en ny inkomstskattelag, »Lov om Indkomst- og Formueskat til Staten». Den träder i tillämpning från och med i år. Jag skall be att få redogöra för några få grunddrag hos denna lag.

Lagen är tillkommen efter det senaste systemskiftet i Danmark, alltså under en vensterregering. Icke förty är den högsta skatteprocenten $2\frac{1}{2}$; och denna inträder först vid en inkomst af 100,000 kronor, medan vi här i Sverige äro uppe vid 4 procent långt dessförinnan. Det är dock, som nämndt, en liberal vensterregering, som genomfört lagen i Danmark. Hvad som räknas såsom skattskyldig inkomst är allt, som är penningar eller penningers värde, sålunda afkastning af åkerbruk, skogshandtering, industri, handel, handverk, fabriksdrift o. s. v., och hvar och en, som har sådan inkomst i Danmark, anses också hafva reda på huru mycket han har. Herr Billing nämnde något om fakultativ deklARATION. Detta är en tanke, som just är realiserad i den danska förordningen. Det heter där: »berettiget til Selvangivelse er enhver skattepligtig. Forpligtet til selv at angive Størrelsen af sin skattepligtige Indkomst er enhver, der ved den foregaaende Ligning til Statsindkomstskat er ansat til en skattepligtig Indkomst af 1,500 kronor», hvarvid emellertid icke något afdrag får beräknas. Det är sålunda en rättighet för hvarje dansk medborgare, som är skattepliktig, att få deklarerera, men det är en skyldighet först, då man har en inkomst af 1,500 kronor. Nu har bevillningsutskottet i fjor — och det rättade jag mig gärna efter i år — satt det belopp, då skyldigheten att deklarerera skulle inträda, till 2,000 kronor.

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.

(Forts.)

Dock har man, såsom herrarne se, i det demokratiska Danmark ansett skyldigheten böra inträda redan vid 1,500 kronor, men med rättighet äfven för andra att deklarerera.

Jag kunde icke inse, när jag satt hemma på landet och icke deltog i Riksdagens förhandlingar, hvarför vi fastighetsägare skola utpekas i två riktningar, dels såsom odugliga att föra räkenskaper, dels såsom icke förtjanta af förtroende. En handelsidkare, en garfvare får själfdeklarerera, men en egendomsägare får det icke.

Jag har redan tagit herrarnes uppmärksamhet alltför länge i anspråk. Jag tror emellertid för min del, att om man vill saken, så kunna svårigheterna öfvervinnas, och när denna anordning är genomförd i andra kulturländer, kan den också genomföras här. Ofta nog får man här i Riksdagen höra den invändningen: *det går icke*, och därmed är diskussionen afklippt. En fråga, som varit före under många år, är den om upphäfvande af bestämmelserna rörande inteckningsförnyelse. Där heter det nu: *det går icke*. Det har heller icke hittills gått; jag vet mycket väl, hvar hämskon sitter, men det skall jag icke tala om i dag. Det går dock faktiskt i andra länder: i Tyskland, Danmark och flerstädes slipper man ifrån denna tioåriga förnyelse. — Jag vill vidare erinra om en annan sak. För många år sedan, redan under min fars tid, då han satt i Riksdagen, var fråga om att sammanslå post- och telegrafverken. Äfven då hette det: *det går icke*, det blir för mycket. Men i det stora Tyskland äro alltsedan år 1875 post och telegraf, såväl som numera telefon, sammanslagna till ett. Hvar man kommer i Tyskland, finner man dem förenade i samma byggnad, samma expeditiionslokal, och detta ofta i eller invid statsjärnvägsstationen, men i Sverige måste man ibland springa omkring på tre ställen i en stad.

Till sist ber jag att få tacka herr Billing för den goda hjälp, han gifvit mig, men jag vill dock opponera mig mot en sak. Herr Billing vädjade vördsamt till ecklesiastikministern, att denne måtte hjälpa honom att genast undantaga den kategori, som utgöres af prästerskapet. Han tillade, att äfven andra kanske borde här komma i betraktande. Jag kan bifoga ännu en klass, nämligen stadsfastighetsägarna. Dock ber jag herr ecklesiastikministern icke efterkomma denna anhållan, ty om dessa särskilda kategorier blifva befriade, så beröfvas vi därigenom det kraftiga bistånd, som vi eljest hafva att vänta af herr Billing och alla dem, som af samma skäl som han intressera sig för frågan.

Ytterligare skall jag be — då jag väl vet, att, huru det än må gå med frågan i denna kammare, Riksdagens beslut icke kommer att utfalla i enlighet med min motion — att få vädja till herr finansministern, att han må tillse, att ju förr desto hellre skattegrunden — hvad fransmännen kalla *l'assiette* — må blifva så rättvis som möjligt, så att, när en gång, hvilket icke torde dröja för länge, vi blifva tvungna att öka skattebeloppen, detta icke måtte blifva absolut omöjligt och denna kammare icke nödgas att motsätta sig en ökning af skatten, blott på grund däraf att den i vissa fall skulle drabba allt för hårdt. Jag vill påminna därom, att

under boerkriget England var uppe på en inkomstskatt af 5 procent; låtom oss taga detta i Sverige i stället för en procent; hvart skulle det taga vägen i de exempel, som af herr Billing och mig anförts? Det skulle blifva rent af ruinerande. För fastigheterna tillkomma dessutom en hel del andra skatter, såsom bevillningsavgift, kommunalutskylder, landstingsskatt o. s. v., för att icke tala om att de stora egendomarna, särskildt säterierna, hafva vid många tillfällen fått sitta rätt hårdt emellan. Jag vill såsom ett exempel blott nämna väglagen. Den antogs under min första riksdag, och jag röstade då för densamma. Jag har ett säteri; för detta utgår för närvarande en vägskatt på 480 kronor 50 öre. Detta är naturligtvis intet annat än en tvångsinteckning i fastigheten på cirka 13,000 kronor.

I hopp om att denna sak skall på något sätt vinna en lösning, genom hvilken orättvisorna utjämnas, skall jag nu göra yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Meyer: Här hafva i dag anförts många klagomål öfver inkomstskatteförordningen och framställt många kraf på förbättringar i densamma. Jag vill med anledning häraf erinra herrarne om att redan år 1902, innan denna förordning ännu blifvit antagen, insåg man ganska allmänt, att den var behäftad med ganska stora brister. Detta framhölls redan af den kommitté, som utarbetade förslaget, af den dåvarande chefen för finansdepartementet, af bevillningsutskottet och af många talare under debatten här i kamrarna. Jag tror således, att alla kunna anses ense därom, att den nuvarande anordningen af inkomstskatten är provisorisk, och att dess brister böra så vidt möjligt afhjälpas. För min del har jag emellertid trott, att det icke skulle vara lämpligt eller lyckligt, om man sökte lappa på förordningen i ämnet och afhjälpa dess brister bitvis, utan densamma borde på en gång göras till föremål för en fullständig reform, som afhjälpte, så vidt möjligt, alla de nuvarande olägenheterna. Men man har ännu ej ens kunnat börja arbeta på en sådan reform i ämnet; ty för att få full kännedom om de nuvarande bestämmelsernas verkningar, måste man naturligtvis ha minst ett års erfarenhet af desamma, först och främst för att se till, huru pass beräkningarna i fråga om skattens afkastning slå in, och vidare för att undersöka, hvilka svårigheter kunde möta vid den nya lagens tillämpning och huru de gamla taxeringsmyndigheterna skulle reda sig därmed. Allt detta behöfver man veta för att, med ledning däraf, kunna uppgöra förslag till nya bestämmelser.

Jag kan emellertid försäkra herrarne, att det är regeringens eller åtminstone min bestämda mening att söka få till stånd ett sådant förslag, där man tagit hänsyn till och sökt afhjälpa alla bristfälligheter. Att i detta förslag icke får lämnas rum i något fall för beräknad inkomst, synes mig uppenbart, ty, så länge man icke har ren inkomstskatt öfverallt, får man ingen fason på det hela och ingen fullt rättvis beskattning.

Naturligtvis blir det ytterligt svårt att få ett sådant lagförslag

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

utarbetadt; men det kan jag lofva den siste ärade talaren, att icke skall något »det går inte» få komma i vägen för förslaget. Allting går — men gifvet är, att det kan gå mer eller mindre bra. Jag sade, att jag ansett, att man borde låta förordningen vara sådan den är för att sedan på en gång taga den före till omarbetning. Om emellertid Kungl. Maj:ts såväl förliedet år som nu föreslagit ändring i lydelsen af 10 §, så strider detta dock ej mot min uttalade uppfattning, ty motivet till Kungl. Maj:ts förslag i nämnda hänseende har icke varit själfva den i förslaget liggande reformen i sak utan uteslutande att skaffa staten en ökad inkomst. Staten har ju både i fjor och i år befunnit sig i det läge, att man ej kunnat få budgeten att gå ihop utan upptagande af nya skatter — förliedet år till stora belopp. I år har man emellertid genom en tillfällig nödfallsåtgärd lyckats bringa ned bristen till en half miljon kronor; och det gällde nu att söka skaffa detta belopp. Alldeles uppenbart var ju, att det ej kunde uttagas på den direkta beskattningens väg — därom är, föreställer jag mig, åtminstone denna kammare med mig fullständigt ense. Man måste således söka taga ut beloppet antingen genom konsumtionsskatt eller genom uttagande af inkomstskatt af de mindre fastigheterna. I valet emellan dessa två ansåg jag med rättvisa och bilighet öfverensstämmande att välja den senare utvägen och taga ut beloppet af de små fastighetsägarna, då dessa enligt min uppfattning hafva vida större skattekraft än flertalet af dem, som skulle drabbas af en konsumtionsskatt till inbringande af motsvarande belopp. Ingen lär väl bestrida, att exempelvis ägaren af en liten skuldfri jordbruksfastighet på 5,000 kronor, med kreatur och inventarier, likaså utan skuld, och med det lilla rörelsekapital, som där behöfves, befinner sig i en vida starkare ekonomisk ställning än den, som icke har någon förmögenhet att lita sig till utan endast sina händers arbete. Därför har jag såväl förliedet år som i år tillrådt framläggandet af detta förslag om ändring i 10 § inkomstskatteförordningen. Motivets har alltså — det var egentligen för att framhålla detta, jag begärde ordet — varit uteslutande frågans finansiella innebörd; eljest hade ett sådant ändringsförslag ej framkommit.

Förliedet år accepterade denna kammare Kungl. Maj:ts ändringsförslag, hvilket var precis lika det i år framlagda, ehuru utskottet då som nu afstyrkt detsamma. Vid den gemensamma voteringen var, som herrarne erinra sig, majoriteten i denna kammare för det kungliga förslaget högst betydlig, nämligen 117 mot 23. Frågan föll emellertid, ehuru blott på några röster.

I år har utskottet gått med på friherre von Schwerins motion; och af åtskilliga talare har här framhållits, att kammaren borde antaga denna motion, ehuru man anser att bifall till denna ej kan blifva Riksdagens beslut. Hvad skall det då tjäna till, att kammaren i år frångår sitt beslut från i fjor, som ju dock tolkades såsom ett uttryck för att äfven denna kammare ville göra rättvisa åt den satsen, att nya skatter böra företrädesvis läggas på deras ryggar, som ha större bärkraft? Hvarför skulle man gå

*Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)*

ifrån detta beslut och fatta ett annat, som erkännes endast kunna blifva en opinionsyttring? Som sådan synes det fullkomligt obehöfligt och gagnlost. Denna opinionsyttring skulle väl afse att utgöra ett tryck på regeringen, för att denna skulle i hufvudsak acceptera de grunder, som äro framlagda i friherre von Schwerins motion. Men det gör regeringen. För egen del har jag redan tillkännagifvit min anslutning till dessa grunder; och jag förmodar att, äfven om någon annan är finansminister, då frågan nästa gång kommer före, han ej skall kunna annat än acceptera dessa grunder. Skulle man emellertid mot förmodan få en regering, som ej godkänner dessa grunder, så bryr den sig naturligen ej heller om denna opinionsyttring.

Vid sådant förhållande anser jag, att det skulle vara mycket lyckligt, om Första Kammaren vidhölle sitt beslut från i fjor och således godkände Kungl. Maj:ts förslag. Om Första Kammaren tar utskottets förslag och Andra Kammaren tager den af herr Weinberg m. fl. afgifna reservationen — ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag lär ej kunna där vinnas — så kommer voteringen att stå mellan nämnda reservation och utskottets förslag, d. v. s. friherre von Schwerins motion, och i den voteringen segrar helt visst reservationen, så att det stannar vid status quo. Om Första Kammaren åter med samma röstöfvervikt som i fjor antager Kungl. Maj:ts förslag, är det måhända ej omöjligt att få detta till Riksdagens beslut. Och om så blefve, så tror jag, att det beslutet vore att anse som en mycket god banbrytare för vinnande af det mål, som i friherre von Schwerins motion afses, men som kanske eljest icke blir så lätt att ernå. Jag har ej vidare att tillägga.

Herr Tamm, Hugo: Den uppfattning, som i denna fråga är min, har redan fått uttryck dels i friherre Åkerhielms anförande och dels i de sista orden, som yttrades af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet.

För min del kan jag icke inse någon orsak, hvarför kammaren skulle frångå sitt i fjor fattade beslut. Detta beslut är egnadt att utvidga gruppen af skattskyldiga och knyta de smärre jordbrukarnes intresse till en reform af inkomstskatteförordningen. Utskottets förslag har däremot en alldeles motsatt verkan; och liksom friherre von Schwerin ställde en uppmaning till ecklesiastikministern att ej släppa prästerskapet ur de nuvarande bestämmelsernas nät, får jag uppmana kammaren att icke heller släppa de stora godsägarna ur nätet.

Jag har härmed alls icke velat rikta något utfall mot de stora jordägarna, till hvilka jag ju räknar mig själf. Jag finner det helt naturligt, att denna framställning om en ren inkomstskatt och själfdeklaration äfven för fastighet vunnit intresse och understöd särskildt i våra södra provinser. Där har man nämligen hunnit vida längre än inom landet för öfrigt i ett ordnad jordbruk; och förhållandena äro där sådana, att en förändring som den af friherre von Schwerin föreslagna möjligen kan utan allt

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

för stora svårigheter genomföras. Men Sverige består olyckligtvis icke bara af Skåne, utan vi hafva andra provinser långt upp mot nordnen, med helt andra förhållanden. Naturligen måste man skärskåda saken äfven från deras synpunkt; och då kan jag ej annat än instämma med friherre Åkerhielm. Jag kan nämligen icke se någon möjlighet för jordbrukarna i dessa andra provinser att deklarerera sin inkomst så, att den verkligen blir på heder och samvete riktig. Man möter därvidlag först den kinkiga frågan om bostaden; man vet ej rätt, huru den skall taxeras. Huru skall man, för att taga ett exempel, rätt beräkna inkomsten af Salsta slott, Skokloster m. fl.? Efter hyresvärde? Efter byggnadskostnad? Och huru skall man sedan förfara med alla naturaförmåner? Vill man vara fullt ärlig och samvetsgrann, måste man taga upp äfven värdet af de råfvar och harar man skjuter; ty inkomst af jakt och fiske skall ju ock tagas i beräkning och deklareraras. Och det kan ju ej nekas, att dessa förmåner från jakt och fiske och trädgård spela en roll i min hushållning. Vill jag skatta rättvist i förhållande till mina mindre lyckligt lottade grannar, så måste jag taga upp dessa naturaförmåner in i de yttersta detaljer.

För min del kommer jag att finna det förenadt med svårigheter och känna det som ett hårdt tryck att tvingas på heder och samvete uppgifva värdet af hvad jag och min familj förtära af äpplen, annan frukt, grönsaker m. m. Och därtill kommer en annan sak, som också vidrördes af friherre Åkerhielm. Den svenska jordbrukaren är nämligen icke van att taxera i kronor och ören hvarenda naturaförmån han har — den lilla inkomsten af några äppelträd, till exempel; och det ligger djupt i den svenska landtbefolkningens uppfattning, att dylika ägodelar äro så helt och hållet deras egna, att ingen annan har med dem att göra. Men det är farligt att stifta lagar, som alldeles bestämt skära mot en befolkningens sekelgamla uppfattning. Antingen blir en sådan lag i tillämpningen förhatlig eller ock, hvad värre är, kommer den att skapa medvetna lagbrytare. Befolkningen kommer att tycka, att det är orätt att fordra uppgift å dessa inkomster, och i följd däraf att bryta mot förordningen. Och, såsom friherre Åkerhielm erinrade, är det omöjligt att här tänka på någon effektiv kontroll.

För min del tror jag, att det vore en förändring till det sämre, om man här införde en lag, som strede mot folkets begrepp och som sannolikt komme att förvandla en stor del af våra hederlige jordbrukare till lagbrytare.

Jag skall nu icke närmare inlåta mig på de svårigheter, en dylik förändring skulle medföra i tillämpningen; detta har redan framhållits af friherre Åkerhielm. Jag vill emellertid påpeka, att här ej blott är fråga om att alla inkomster och förmåner af fastighet skola uppgifvas med rätt till afdrag för vissa utgifter, utan, såvidt jag rätt fattat saken, gäller det här äfven den omkastning från hvad nu är fallet, att arrendator af fastighet skall påföras inkomstskatt, medan nu i regel skatt för all den beräknade in-

komsten påföres jordägaren. I fråga om skogen skall man hålla räkning öfver hvartenda träd, som tages från olika hemman eller hemmansdelar; man skall plocka ihop hvad man själf bränner, hvad folket får och hvad man säljer samt deklarerera detta på olika sätt. Nu har jag icke något emot själfva principen i detta, blott den ej sträckes så vidunderligt långt, att den gäller skogsfångst för eget husbehof; men jag har velat betona, hvilken genomgripande förändring, det här gäller. Och jag frågar herrarna: kan det verkligen vara klokt att nu gå in på detta? I andra länder har man år efter år diskuterat denna fråga om själfdeklaration och progressiv beskattning på grund af dess djupt ingripande betydelse och stora svårigheter; ty Gladstone hade nog ej orätt, då han sade, att detta var en beskattning icke af förmögenhet eller inkomst utan af hederligheten. I Frankrike har man länge debatterat och vändt på hvarje paragraf i inkomstskattelagen, innan den blef antagen. Huru göra vi? Jo, vi fattade beslut om en arméreform och bundo oss då genom en skrifvelse vid inkomstskatten. Då frågan därom sedan kom till Riksdagen, hade man på sig endast 8 dagar. Nu kommer man åter och lägger fram ett betänkande, som innebär en total omkastning af de gällande bestämmelserna i fråga om ett så viktigt förmögenhetsobjekt som all fastighet. Kan det verkligen vara tillrädligt att besluta en ändring på sådant sätt? Det skulle förvåna mig, om icke bevillningsutskottet, huru noga det än sökt bearbeta detta förslag, själfvt skulle kunna upptäcka fel däri. Vi andra hafva ju ej haft mer än 3 à 4 dagar att begrunda frågans både innebörd och formulering; kan man anse sig mogen att efter denna korta tid, så att säga på rak arm, antaga ett så vidtomfattande förslag? Jag tror detta vara farligt. Då trojanerna drogo in den grekiska hästen i sin stad utan att undersöka dess innanmäte, bekom detta dem illa; och de hade gjort klokt i att beakta varningen: *danaos timeoet dona ferentes*. Detta skulle jag här vilja öfversätta med: jag är rädd för bevillningsutskottets inkomstskatteförslag, huru lockande de än synas vid första påseende.

För min del kommer jag att yrka afslag å detta förslag och bifall till Kungl. Maj:ts framställning.

Herr Cavalli: Om jag finge draga den slutsatsen af den siste talarens yttrande, att han skulle, då frågor om skrivelser hädanefter här förekomma, vara med om att motarbeta desammas antagande, så vore detta en reell behållning, för hvilken jag skulle vara djupt tacksam, och kan han därvid vara förvissad om mitt ringa understöd. Men jag befarar, att detta ej var meningen, utan hans ord gällde nog mest den af honom åsyftade skrifvelsen af år 1901.

Vid åhörandet af hans anförande i öfrigt kom jag att erinra mig en annan talare — han är nu borta — som för rätt länge sedan från denna plats höll ett anförande — och ett af kammaren mycket uppskattadt anförande mot *all* själfdeklaration. Han fram-

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.

(Forts.)

höll då, att man därigenom endast skulle skapa, som herr Tamm sade, medvetna lagbrytare. Detta gjorde intryck på kammaren, som med förkrossande majoritet då afslog hela förslaget om själfdeklaration. Nu ha vi emellertid själfdeklaration för inkomst af kapital och arbete. Hvarför skall en liknande deklara tionsplikt beträffande fastighet skapa flera »medvetna lagbrytare» bland deklara tions skyldiga jordbrukare än bland deklara tions skyldiga handlande eller industridkare — det återstår för herr Tamm att bevisa, om hans ord skola hafva annan betydelse än, som fransmännen kalla det, ett argument från talarstolen.

Herr Tamm har vidare såsom bevis på omöjligheten att genomföra bevillningsutskottets förslag framställt den frågan: huru skulle herrarne vilja taxera inkomsten af Salsta slott? Ja, huru skall man uppskatta värdet af att bo i ett slott hvar som helst? Man måste uppskatta det till hvad det anses vara värdt, efter förhållandena å orten och efter jämförelse med andra liknande byggnader. Att det kommer att uppstå tvister och svårigheter, är alldeles gifvet; men tro herrarna, att tillämpningen af bevillningsförordningen och inkomstskatteförordningen i öfrigt icke också ger anledning till tvister och svårigheter. Sådant följer alltid med den direkta beskattningen, därför att den är fiskalisk och rent ut sagdt, obehaglig. Men då nu förhållandena äro sådana, att man måste ha den, hvad tjänar det då till att tala om detta?

Men hvad det här gäller och hvad utskottet med sitt förslag afsett, är att göra inkomstskatten så litet obehaglig som möjligt genom att göra den, hvad som är det förnämsta af allt, rättvis. Man har velat värna om rättvisans princip, som vid tillkomsten af inkomstskatteförordningen blifvit i detta fall læderad. Se där grunden till utskottets förslag!

Men det går ej an, sade chefen för finansdepartementet, att reformera förordningen bitvis, utan man skall vänta, tills man kan få en fullständig reform. Man kan hafva olika meningar i det hänseendet. Om man icke kan få igenom något stort och helt genast och på en gång, så får man taga det styckevis och småningom, det är ock en maxim, som ej är att förakta. Det är heller icke länge sedan jag i denna kammare hörde yttras, att man borde nu afhjälpa bristerna i en förordning i ett hänseende för att framdeles ta i tu med de andra.

I anledning af hvad chefen för finansdepartementet vidare yttrade har jag åtskilligt att säga men skall återkomma därtill — och särskildt till den formella behandlingen af Kungl. Maj:ts proposition beträffande 10 § — vid det moment, där den frågan förekommer.

Ännu en sak dock. Herr statsrådet sade: hvad tjänar det till att antaga friherre von Schwerins motion; den blir dock icke Riksdagen beslut. Ja, det är ju möjligt; men det har alltid varit ett ganska vanskligt och otacksamt värf att förespå hvad som skall ske. Det händer nämligen, att verkligheten med sin hårda hand korrigerar de förutsättningar, man byggt på. Herr statsrådets spådomskonst kommer kanske icke på skam. Men jag bestrider,

att detta får för oss vara bestämmande, då vi skola fatta vårt beslut. Vi skola fatta detta på sakliga skäl, men icke efter konjunkturpolitik.

Jag tillåter mig anhålla om proposition å bifall till den föredragna punkten.

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på paragrafens godkännande i enlighet med utskottets förslag samt vidare därpå, att paragrafen skulle bibehållas vid sin nuvarande lydelse; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

21 §.

Herr Cavalli: På grund af kammarens nyss fattade beslut tillåter jag mig hemställa, att kammaren ville godkänna alla de paragrafer, som omförmälas under 1:o a) och b) i betänkandet uti deras nu gällande lydelse, men att frågan om 10 § må återstå till särskild behandling.

Efter härmed slutad öfverläggning beslöt kammaren, att nu föredragna paragraf skulle bibehållas vid sin nuvarande lydelse. Därjämte beslöt kammaren, att äfven 2 §, 4—8 §§ och 12 § skulle bibehållas vid sin nuvarande lydelse.

Utskottets förslag till lydelse af de i mom. a) omnämnda paragrafer.

Godkändes.

Utskottets förslag till lydelse af 10 § i den ifrågasatta förordningen.

Herr Tamm Hugo: Jag anhåller att få göra det yrkande jag nämnde nyss, nämligen om bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Cavalli: Då vi nu skrida till behandling af 10 § af förordningen angående inkomstskatt, underlåter jag icke att upprepa den erinring jag i fjol ställde till herr finansministern, att han vid behandling af detta ärende icke tagit hänsyn till 10 § i regeringsformen, hvilken föreskrifver, att innan ärenden hos Konungen i statsrådet föredragas, skola de, genom nödiga upplysningars inhämtande från vederbörande ämbetsverk, af den föredragande beredas. Om chefen för finansdepartementet för sin underlåtenhet härutinnan i fjol åberopat den korta tid, som han hade till sin disposition, kunde detta möjligen tagits såsom en förklaringsgrund, men denna gång är det alldeles omöjligt att såsom ursäkt åberopa något sådant förhållande. Jag vore kammaren tacksam, om kammaren ville gifva akt härpå, ty det är af afsevärd vikt, att ett sådant förfaringssätt icke fortsattes. Kammaren har nyss hört

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.
(Forts.)

en af dess ledamöter framhålla såsom olämpligt att antaga ett bevillningsutskottets förslag, därför att det icke genomgått en skärseid af kritik och granskning. Chefens för finansdepartementet förslag befinner sig i detta fall i alldeles samma skick, med den skillnad att det är utarbetadt af honom, icke af bevillningsutskottet, en skillnad, som naturligtvis är till favör för hans förslag.

Näväl, jag öfvergår till samma förslag. Hafva herrarne genomläst hvad det innehåller angående 10 §? I så fall skola herrarne finna, att den passus finansministern vill inskjuta i paragrafen lyder så:

Har i fall, hvarom nu är sagdt, skattskyldig inkomst af fast egendom, uppgående enligt i 2 § stadgade beräkningsgrunder till 300 kronor eller därutöver, och utgör den skattskyldiges sammanräknade inkomst minst nämnda belopp, skall skatt likväl erläggas för hela den beräknade inkomsten af fast egendom, dock icke för mera än beloppet af den skattskyldiges sammanräknade inkomst. Mina herrar, om detta blir antaget, skall jag skatta mig lycklig om jag slipper att vidare handlägga beskattningsärenden, som äga samband med detta stadgande, ty det blir förvisso icke lätt, och i den vägen lär ingen, som sysselsatt sig med dylika ärenden, kunna jäfva mig. I det jag vidhåller min erinran mot förslaget i formellt hänseende, att det icke blifvit i vederbörlig ordning förberedt och behandladt, öfvergår jag till själfva saken.

Det yrkas nu bifall till Kungl. Maj:ts proposition, och man har sagt, att äfven en liten egendom af så ringa värde som 5,000 kronor gärna kan draga den skatt, Kungl. Maj:t i propositionen ifrågasatt. All skattelagstiftning är relativ, icke absolut; man måste jämföra med annat. Om kammaren sett den tabell, som finnes återgifven å sid. 18 af bevillningsutskottets föreliggande utlåtande, skulle det förvåna mig om någon kunde säga, att det framlagda förslaget är riktigt. En jordbruksegendom till 5,000 kronors taxeringsvärde skall erlägga inkomstskatt med tre kronor. Men huru stort kapital, utlånadt efter en räntefot af 5%, erfordras för att inkomstskatten skall uppgå till samma belopp? 22,000 kronor. Jag vädjar till de herrar, som bo på landet, tycka herrarne att en person, som har 22,000 kronor utlånta, är likställd med ägaren till ett litet hemman af 5,000 kronors taxeringsvärde? Skulle detta vara händelsen, då hafva förhållandena mycket förändrats på de veckor jag vistats i Stockholm och icke sett, huru det är ställt ute på landet.

Det torde icke gagna att längre sysselsätta sig med frågan. Kammaren antog förra gången Kungl. Maj:ts proposition med få rösters majoritet, en röstsiffra som ökades i den gemensamma voteringen. Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes i enlighet med därunder förekomna yrkanden propositioner, först på godkännande af förevarande paragraf i bevillningsutskottets förslag till förordning om inkomstskatt samt vidare därpå, att kammaren

skulle godkänna motsvarande paragraf utaf Kungl. Maj:ts förslag i ämnet; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Ang. en
inkomstskatt
för år 1905.

(Forts.)

Utskottets i punkten gjorda hemställan.

Förklarades besvarad genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att Riksdagen måtte, med erinran om sin i skrifvelse den 14 maj 1902 angående en inkomstskatt för år 1903 gjorda framställning om införande af förmögenhetsskatt, hos Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till författning, afseende särskild beskattning å fonderad inkomst.

Ang. särskild
beskattning
å fonderad
inkomst.

Vid punkten var anmäld reservation af friherre *Klingspor* och herr *Wester*, hvilka dock ej däri angifvit sin mening.

Herr *Wester*: Jag anhåller att få yrka afslag på den af bevillningsutskottet föreslagna skrifvelsen till Kungl. Maj:t.

Herr *Cavalli*: Det är icke tvifvelaktigt, huru kammaren kommer att besluta i denna sak, men jag kan icke underlåta att yrka bifall till utskottets hemställan, särskildt med hänsyn till den skrifvelse Riksdagen 1902 aflät till Kungl. Maj:t angående en inkomstskatt för 1903.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjordes jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på afslag därå, och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 5.

Lades till handlingarna.

Om gift
kvinnas be-
skattning.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande bevillningsutskottets den 13 och 15 innevarande april bordlagda betänkande n:o 23, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningarna i fråga om gift kvinnas beskattning.

I en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 168, hade herr K. A. Staaff hemställt,

»1:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i bevillningsförordningen, hvarigenom gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, måtte tillerkännas uttrycklig rätt att medelst särskild debetsedel för sig beskattas;

2:o) att Riksdagen måtte besluta sådan ändring i inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, blifver skyldig att själf uppgifva densamma, samt

3:o) att Riksdagen måtte besluta sådana ändringar i bevillnings- och inkomstskatteförordningen, att gifta makars inkomster ej vidare skola sammanräknas i fråga om medgifvande af bevillningsfritt afdrag eller i fråga om beräkning af inkomstskatt.»

Punkten 1.

Utskottet hade i denna punkt på anförda skäl hemställt, att Riksdagen ville besluta, att, i anledning af den utan herr Staaff i förevarande motion under punkten 1:o gjorda hemställan, i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder med särskild debetsedel för sig beskattad.

Vid punkten var fogad reservation af friherre *Trolle* samt herrar *Weinberg* och *Wester*, utan att desse däri framställt sin åsikt.

Herr *Wester*: Äfven i denna punkt anhåller jag att få yrka afslag på utskottets förslag. Motionären föreslår här afhjälpanDET af en visserligen mindre oegentlighet, som förefinnes i beskattningsväg, så att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, skulle äga att själf deklarerera och skatta för densamma. Detta är ju i och för sig en rättvis åtgärd, men i de allra flesta fall, då gift kvinna har egendom under egen förvaltning, nekas henne icke att för densamma blifva beskattad, om hon så önskar. Att således i detta fall skrifva till Kungl. Maj:t för att få åtgärder vidtagna, som redan nu mycket väl låta sig göra, har jag för min del icke ansett vara lämpligt. Jag vill också framhålla, att därest första punkten af detta betänkande antages, är det nästan nödvändigt att äfven antaga reservationen till den andra, ty annars kommer frågan in till Kungl. Maj:t i bra egendomligt läge. Nu är detta en fråga, som kanske förefaller liten, enkel och lättlöst

på ett vis, men jag undrar, om icke dess innebörd i många hänseenden kan verka upplösande. Jag tror att många, som önska bekomma kommunal rösträtt, skulle mycket väl kunna förskaffa sig sådan rätt. Men hvarför kan då icke en annan gift kvinna, för hvilken mannen betalar skatt, likaväl vara röstberättigad som den, hvilken händelsevis har medel under egen förvaltning? Frågan är såsom sagdt öppen, och jag har velat bringa den på tal i kam-maren.

Jag anser såsom sagdt icke anledning vara för handen att föreslå en så stor åtgärd som en skrivelse till Kungl. Maj:t, och jag får därför yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Östberg: Det yttrades af föregående talare, att redan nu gift kvinna, som hade egendom under egen förvaltning och begärde att blifva särskildt taxerad för densamma, icke nekades att få sin önskan uppfylld. Men förhållandet är emellertid det, att författningen icke gifver bestämdt svar på frågan, huruvida en sådan taxering är berättigad eller icke. I många fall har den medgifvits, i andra fall nekats. Under sådana förhållanden är det ju en rimlig begäran, att saken måtte blifva ställd på det klara. Jag har ansett, att man icke borde hysa tvekan därom, att när gift kvinna har medel under egen förvaltning, hon också skall blifva särskildt taxerad och får erlægga skatt därför. Man kan ju säga, att ur bägge makarnes synpunkt det är riktigt att hvardera skattar för den inkomst han eller hon uppbar. Då således en begäran, sådan motionären har framställt, måste anses alldeles befogad, synes mig, att man bör gå till mötes en dylik önskan. Man hade i bevillningsutskottet tänkt att framlägga förslag till ändring i sjelfva bevillningsförordningen och tillägg till instruk-tionen, hvarigenom de villkor skulle bestämmas, under hvilka ifrågavarande beskattning skulle komma till stånd, och man hade tänkt, att begäran om särskild taxering skulle framställas af hustrun eller hennes man, men sedan befanns det, att man behöfde noga tillse, i hvilket förhållande dessa ändringar stodo till uppbördsreglementet, och utskottet kom sålunda till den uppfatt-ningen, att det vore riktigast att hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande af förslag, hvarigenom alla synpunkter, som härvid vore att taga i betraktande, skulle kunna iakttagas.

Detta gäller första punkten af motionärens yrkande; där har utskottet tillstyrkt bifall, hvaremot hans öfriga yrkanden ansågos för närvarande icke behöfva föranleda särskild åtgärd. Jag till-låter mig därför, herr grefve och talman, att yrka bifall till ut-skottets hemställan i denna punkt.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad gjordes af herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, i enlighet med de under öfverläggningen förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till hvad ut-skottet i nu föredragna punkt hemställt samt vidare på afslag

*Om gift
kvinnas be-
skattning.*
(Forts.)

Om gift
kvinns be-
skattning.

(Forts.)

därå; och förklarades den förra propositionen, hvilken upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Punkten 2.

Utskottet hade häri hemställt, att herr Staaffs föreliggande motion i öfrigt icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Jämväl vid denna punkt hade friherre *Trolle* samt herrar *Weinberg* och *Wester* afgifvit reservation, utan angifvande af sin mening.

Herr Trygger: För min del måste jag, i motsats till bevillningsutskottet, uttala den mening att den punkt af herr Staaffs motion, däri han yrkar på sådan ändring af inkomstskatteförordningen, att gift kvinna, som har egendom under egen förvaltning, skall vara skyldig att själf deklarerat, måste antagas, då vi antagit det förra förslaget. När hustru enligt lag har egendom under egen förvaltning, bör det väl icke innebära, att mannen förvaltar egendomen, utan det är hustrun som gör det, och följaktligen är det icke en nödvändighet, att mannen känner till denna förvaltning och dess resultat. Att då ålägga mannen att deklarerat för sådan egendom måste framstå såsom ett uttalande från lagstiftarens sida, att det icke är allvar med lagens bestämmelse, att gift kvinna i vissa fall må förvalta sin egendom. Följaktligen synes det mig ligga synnerligt stor principiell vikt på att i denna fråga taga steget fullt ut. Jag kan dock icke instämma i reservanternas förslag, ty det är en liten brist i afseende å formuleringen. Där säges nämligen, att Riksdagen skulle i skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla »det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med egendom, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder skyldig att rörande den af sagda egendom härflytande inkomst själf afgifva vederbörlig uppgift». Därigenom har man emellertid uteslutit hustrus deklara-tions-skyldighet i afseende å inkomst af hennes eget arbete, men otvifvelaktigt torde vara, att denna är den viktigaste af alla de slags inkomster, som gift kvinna äger att själf förvalta, ty det är den enda inkomst hon enligt lag äger råda öfver utan att hafva förbehållit sig det genom äktenskapsförord eller utan att det uppstälts såsom villkor vid gifva eller testamentet. Lagen säger: »Kan hustru genom eget arbete något förvärfva, däröfver må hon ock råda.» För att skaffa bot för denna lilla oklarhet i reservationen, vill jag framställa ett förslag, som också kommer att framläggas i Andra Kammaren, och hvilket fullkomligt tydligt uttalar hvad reservationen, såvidt jag förstår, menar. Jag hemställer följaktligen om bifall till följande förslag: att Riksdagen i anledning af herr Staaffs förevarande motion i denna del ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med inkomst, däröfver hon enligt lag äger ensam råda, varder skyldig att rörande densamma själf afgifva vederbörlig uppgift.

Herr Wieselgren: Jag skall endast bedja att få instämman i det af herr Trygger framställda yrkandet.

Om gift kvinnas beskattning.
(Forts.)

Herr Andersson, Axel Gustaf: Äfven jag ber att få instämman i herr Tryggers yrkande.

Herr Cavalli: Detta är verkligen en subtil fråga, som icke bör bedömas alldeles lösryckt från andra omständigheter, och jag tror att kammaren här är i färd med att lagstifta på ett område, som torde böra behandlas med stor varsamhet. Det är icke blott debetsedlar och deklarationer, frågan gäller, utan den går långa vägar ut i andra riktningar, såsom vid närmare eftersinnande lätt inses. Nu föreslås en skrifvelse, och trots det omdöme om lämpligheten af skrivelser i allmänhet som nyss uttalats, är kammaren nog ganska benägen för denna, och jag tänker, att den också kommer att gå. Emellertid anser jag mig, under åberopande af hvad utskottet anfört, böra hemställa, huruvida icke kammaren ville vid hvad utskottet föreslagit låta bero.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, att i afseende på föreliggande punkt yrkats, dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock, af herr *Trygger*, att Riksdagen, i anledning af herr Staaffs förevarande motion i denna del, ville besluta att i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes för Riksdagen framlägga förslag till sådana bestämmelser, att gift kvinna med inkomst, däröfver hon enligt lag äger att ensam råda, varder skyldig att rörande densamma själf afgifva vederlig uppgift.

Härefter gjorde herr vice talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i punkten 2 af sitt betänkande n:o 23, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och bifalles herr Tryggers yrkande i ämnet,

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 57;

Nej — 50.

Ang. tull-
restitution
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.

Föredrogs å nyo bevilningsutskottets den 13 och 15 i denna månad bordlagda betänkande n:o 24, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull för vissa från utlandet införda, vid byggandet af pansarbåten Tapperheten använda materialier.

Under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för den 31 december 1903 hade Kungl. Maj:it i proposition, n:o 54, föreslagit Riksdagen att medgifva, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag finge af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullavgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901.

Utskottet hade i anledning af förevarande proposition hemställt, att Riksdagen ville, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande proposition, medgifva, att till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag finge af tullmedlen utbetalas ett belopp af 49,605 kronor 60 öre, motsvarande tullavgifterna för materialier, som för byggande af pansarbåten Tapperheten af bolaget till riket införts under tiden från och med den 5 mars 1900 till och med den 20 mars 1901.

Vid betänkandet fanns afgifven reservation af herrar *Cavalli, Nisser, friherre Trolle, friherre Klingspor, Weinberg, J. Bromée, O. A. Ericsson, Brodin och Höjer*, som ansett, att utskottet bort hemställa, att Kungl. Maj:ts förevarande proposition om restitution till Kockums mekaniska verkstadsaktiebolag af erlagd tull för vissa från utlandet införda, vid byggandet af pansarbåten Tapperheten använda materialier icke måtte af Riksdagen bifallas.

Herr Cavalli: Ännu en gång nödgas jag i dag påkalla kammarens uppmärksamhet, men jag skall blifva mycket kort.

Här föreligger en kungl. proposition med förslag att bevilja Kockums mekaniska verkstad restitution af tull å utländskt material, som användts vid byggande af ett kronans fartyg. Förslaget har af utskottet tillstyrkts, men af betänkandet finner man, att majoriteten är mycket liten; endast en rösts majoritet har afgjort saken. Majoriteten kan betecknas såsom mer godhjärtad, men minoriteten såsom mer hårdhärtad, ty, mina herrar, här är fråga om ett efterskänkande. Jag vågar påstå, att med tillämpning af gällande bestämmelser och bestämmelser, som måste följas konsekvent, skall icke verkstaden hafva denna restitution. Förhållandet är det att, då fartyg byggas af utländska materialier, restitution erhålles för därå erlagd tull, om fartygen äro färdiga inom viss tid. Såsom kammarens ledamöter förstå, är det ett mycket stort antal varf och verkstäder, som införa utländska materialier för byggande af fartyg, men då fartygen icke äro färdiga inom föreskrifven tid, erhålles icke restitution. I detta fall skulle dock göras undantag, och hvarför? Där står man undrande och spörjande, ty den omständigheten, att verkstaden förlorat på byggande af

denna pansarbåt, kan ju icke vara ett skäl; ty i så fall måste Riksdagen bevilja ersättning åt alla leverantörer, som gjort förlust på sina leveranser till staten. För verkstaden var det en fördel att få använda utländskt material äfven med erläggande af tull därå, ty det blef billigare än det svenska. Det alternativ, som vid aftalet med marinförvaltningen förelåg, var att bygga af svenskt eller utländskt material, och hade man tagit svenskt, skulle kostnaden uppgått till 55,000 kronor mer. Om Riksdagen medgifver denna restitution, till hvilken verkstaden icke är berättigad, då komma vi till samma siffra; kostnaden blefve då lika hög, som ifall svenskt, bättre material användts. Hvad som är af vikt och betydelse är den principiella sidan af saken, och man får icke i fall, där tydliga bestämmelser äro gifna, göra undantag.

Under sådana förhållanden hemställer jag om afslag å såväl den kungl. propositionen som å utskottets hemställan.

Herr Almström: Utskottets majoritet har varit af en annan åsikt än den ärade ordföranden i detsamma och har ansett, att här föreligga så stora och verkliga billighetsskäl, att den begärda restitutionen af tullmedlen borde beviljas.

Den ärade ordföranden yttrade här liksom förut i utskottet, att det förnämsta skälet till hans vägran att biträda Kungl. Maj:ts proposition var den, att Riksdagen skulle komma att afvika från en princip, som den fattat och genomfört i två särskilda fall för 13 å 14 år sedan, då Riksdagen afslog inkomna ansökningar om ersättning för förluster på för statens räkning utfördt arbete. Jag skall be att få påpeka, att de beslut, som då fattades, gällde helt andra saker och att de fattades under helt andra omständigheter. Det begärdes nämligen då tillökning i entreprenadsumman. Här är det icke fråga om någonting sådant, utan endast om att återfå ett depositum, som skulle hafva erhållits, om båtens fullbordande icke hade försenats. Det är dock icke 10 månader, såsom reservanterna påstå, som pansarbåtens leverering utan giltiga orsaker blifvit fördröjd, utan på sin höjd 6 månader, ty reservanterna hafva i sin reservation, som de säga, i anledning af de stridiga uppgifterna om den tid, under hvilken arbetet försenats till följd af strejk eller lock-out, icke fäst afseende vid denna tid. Jag har emellertid från håll som jag anser tillförlitligt, fått uppgift, att icke mindre än 4 månader 2 dagar upptogs af dessa stridigheter. I allt fall hade genom en del öfverarbeten, som skulle verkställas och som icke ingingo i det ursprungliga kontraktet och genom arbetstvisterna båtens färdigbyggande omöjliggjorts inom den för åtnjutande af tullrestitution stadgade tid.

Det säges vidare i reservationen, och det upprepades af den siste ärade talaren, att om dessa 49,000 kronor återställdes, finge staten för detta fartyg, som byggts af utländskt materiel, betala lika mycket, som om det byggts af svenskt materiel. Nej, det räknesättet förstår jag icke. Entreprenören har fått betaldt för det levererade fartyget den summa, som var öfverenskommen. Skulle dessa 49,000 kronor icke restitueras, får staten fartyget 49,000

Ang. tullrestitution för vissa vid byggandet af en pansarbåt använda materialier.

(Forts.)

*Ang. tull-
restitutionen
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.
(Forts.)*

kronor billigare än anbudet. Denna sammanställning af svenskt och utländskt material håller alldeles icke streck.

Den omständigheten, att detta fartyg är för staten 365,000 kronor billigare än den samtidigt byggda pansarbåten »Åran» och 380,000 kronor billigare än den likaledes samtidigt byggda pansarbåten »Vasa», synes mig endast den böra gifva anledning till att staten icke förfar så hårdt mot entreprenören som minoriteten har velat.

Det har gjorts anmärkning på — och det framskymtade äfven i den ärade ordförandens yttrande — att den omständigheten att båten var af utländskt material skulle ställa frågan ofördelaktigare. Jag ber då att få påminna, att bolaget erbjöd sig att bygga båten af svenskt eller utländskt materiel, men att marinförvaltningen föredrog utländskt, emedan den antog, att tillräckligt material icke kunde fås från svenska verkstäder, och det säges nu också i den kungl. propositionen, att man härfpå fått fullständig bekräftelse därigenom, att de båda andra fartygen till följd af försenade leveranser äfven blifvit försenade.

Det är att märka, att såväl marinförvaltningen som också generaltullstyrelsen, i hvad på dem ankommer, tillstyrkt restitutionens beviljande.

Jag återgår till frågan om principen, som spelade en så stor roll vid frågans behandling inom utskottet. Skall man, såsom den föregående ärade talaren ville, därför att man en gång eller ett par gånger sagt nej till en anhållan om tillskott öfver entreprenadsumman, alltid tillämpa den satsen, hurudana omständigheterna än äro? Jag tror för min del, att det är riktigast, att hvarje fall pröfvas för sig och under de omständigheter som föreligga och att man icke tager saker, som varit före under helt andra förhållanden, till norm för afgörandet af ärenden, som äro af annan art. Behandlingen af dem blefve då endast schablonmässig.

Det är att lägga märke till att i den kungl. propositionen medgifves, att den tid af 2 år, som var anslagen till fartygets byggnad, varit för snävt tilltagen, och detta uttalande är väl också att taga i betraktande, då man skulle afgöra frågan. Det är naturligtvis endast af billighetsskäl, som en sådan framställning som denna kan göras, någon juridisk rättighet har bolaget icke. Men jag tror, att det finnes samma moraliska skyldighet hos Riksdagen att här förfara på ett sätt, som antagligen i de flesta fall enskilda personer skulle göra under liknande förhållanden.

Nu tillkommer en annan omständighet, den, att bevillningsutskottet tillstyrkt antagandet af en ändring i tulltaxeunderrättelserna, gående ut derpå, att den tid af 2 år, som är bestämd för restitutioners erhållande, skall utsträckas till 3 år. Är det nu så, att man erkänner, att en tid af 2 år är för kort, bör man då icke taga det i betraktande vid afgörandet af denna fråga?

Jag håller före, att alla billighetsskäl tala för att gå den framställda ansökningen till mötes, och därför ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Dieden: Det var med verklig förvåning jag under denna reservation fann namnen på kamrater i denna kammare, hvilkas rättskänsla, liberalitet och gentillesse äro allmänt kända.

Såsom stöd för sin åsikt åberopa reservanterna, att två liknande fall förekommit i Riksdagen, men enligt mitt tycke borde dessa fall helst kvarlämnats i glömskans natt. Någon likhet finnes verkligen icke mellan de två fallen och detta, om man icke vill räkna det för likhet, att vid båda tillfällena trampas den moraliska rättvisan under fötterna af den juridiska.

Jag tycker, att dessa herrar reservanter gifva sig själfva dementi, då de ungefär samtidigt i annat sammanhang förorda utsträckning af tiden för sådan restitutions erhållande till 3 år. Marinförvaltningen vitsordar, att det är ett synnerligen godt arbete med detta fartyg. Det tillkommer icke marinförvaltningen att säga något mer, ty enligt svenska statens kontrakt förekommer icke extra ersättning för öfverskjutande hästkrafter eller större hastighet än den i kontraktet angifna. Hade detta fartyg byggts enligt tyskt kontrakt, hade verkstaden fått stor ersättning för leverans utöfver hvad uti kontraktet föreskrives. Verkstaden begär icke denna restitution för att öka sin vinst på fartyget, utan endast för att minska sin förlust på detsamma. Verkstaden åtog sig detta arbete för att bereda sysselsättning åt sin stora stam af arbetare, och så har det gått undan för undan. Verkstaden har att sysselsätta en stor mängd arbetare, men under sin väl trettio-åriga verksamhet endast två år lämnat någon utdelning åt sina aktieägare. Jag tror, att verkstaden är väl värd det lilla tillmötesgående, som här af generaltullstyrelsen och Kungl. Maj:t är föreslaget.

Jag hade visserligen tänkt säga något mer i saken, men detta har redan blifvit sagt af herr Almström. Jag skall därför icke längre upptaga kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till utskottets framställning.

Herr Fränckel: Vid denna sena timme skall jag icke tilllåta mig ingå i svaromål på de många ämnen, som reservanterna behagat inblanda i denna efter mitt förmenande mycket enkla fråga. Jag vill naturligtvis tillstyrka bifall till bevillningsutskottets och Kungl. Maj:ts förslag. Mitt skäl är följande. Här föreligger en verkstad, som åtagit sig en leverans för staten. Först var det kontraheradt, att leveransen skulle vara helt och hållet af svenskt materiel, men under arbetets gång fann man med sin fördel öfverensstämmande å begge sidor att få en del materiel af utländsk tillverkning. Man begärde med anledning häraf nytt kostnadsförslag, och då blef det en lämplig nedsättning i priset, som motsvarade det billigare utländska materiele. Vid prisförändringen är det ju gifvet, att verkstaden beräknade priset på det utländska materiele efter afdrag af den restitution, som är i tullstadgan medgifven för sådana materialier. Under arbetets fortgång begärdes ändringar af vederbörande, ändringar, som fördröjde arbetet. Andra omständigheter tillkommo, hvarigenom leveran-

*Ang. tull-
restitution
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.
(Forts.)*

Ang. tull-
restitution
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.
(Forts.)

tören själf gjorde sig skyldig till fördröjande af arbetet. Men vid pröfning af de skäl verkstaden angifvit för detta fördröjande, har Kungl. Maj:t ansett skälen vara så talande, att Kungl. Maj:t ansett sig icke böra tillämpa de vitesbestämmelser, som voro för verkstaden föreskrifna vid försenad leverans. Hvad betyder detta? Detta betyder ju, att dessa förändringar till största delen föranledt, att leveransen fördröjts utöfver den först utsatta tiden. Hvad har då inträffat? Jo, genom detta fördröjande har det icke varit möjligt att inom de föreskrifna två åren begära den restitution, som faktiskt var vid kostnadsförslagets uppgörande beräknad. Då kan dock naturligtvis icke Kungl. Maj:t och generaltullstyrelsen medgifva restitution utan att gå till Riksdagen och fråga, huruvida icke denna restitution här borde utgifvas. Jag hemställer till herrarne, om det då kan anses lämpligt att krypa bakom denna tid af två år, som var fastställd för helt andra slags fartyg än det ifrågavarande, för att åt staten vinna något, som från första början ingick i beräkningen att böra komma bolaget till godo. På grund af detta skäl ber jag, herr grefve och talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Jag tillåter mig nu att få tillägga, att, med den kännedom, som bör finnas hos de flesta inom denna kammare beträffande alla de omständigheter, som måste inverka på ett så stort arbete, som en så beskaffad båt som »Tapperheten» kräfer, man bör se till, att man icke förorsakar fabrikanter inom riket en oförskylld, onödig förlust, så mycket hellre, som det ju varit en önskan särskildt inom denna kammare, att man för dessa stora arbeten, för hvilka Riksdagen årligen anvisar stora anslag, i främsta rummet må kunna använda svenskt arbete. Jag fortfar därför att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Cavalli: Med anledning af det sista anförandet — som, i parentes sagdt, hölls från statsrådsbänken — skall jag be att få erinra, att 1902 års statsrevisorer gjorde anmärkning just däremot, att detta fartyg icke byggdes af svenskt materiel.

Talaren från Malmö stad ådagalade ganska tydligt, att det här var fråga om att gifva denna verkstad en cadeau, då han talade om att verkstaden endast två gånger — jag vet icke under huru lång tid — lämnat utdelning till sina aktieägare. Den talaren förblandade tydligen saker, som icke hafva med hvarandra att göra.

Med anledning af hvad som vidare yttrats ber jag få upplysa, att verkstaden förbundit sig att i händelse af försenad leverans erlægga ett vite af 300 kronor per dag, därest verkstaden icke kunde visa, att försenandet skett utan verkstadens förvällande. Försuttet vite, till ett belopp af mellan 72,000 och 73,000 kronor, har blifvit bolaget efterskönt.

Jag vidhåller mitt yrkande.

Herr Östberg: Det nämndes i anförandet af utskottets ordförande nyss, att det icke var rätt att blanda in i frågan, huruvida verkstaden gjort förlust och borde få ersättning därför. Detta är

fullkomligt riktigt. Enligt min åsikt gäller icke frågan här om ersättning till bolaget för liden förlust såsom i fråga om ett par fall, som omtalas i reservationen, om ersättning till herrar Jehander och Hallström. Det är alldeles icke fråga om det. Då kontraktet uppgjordes mellan Kockums verkstad och marinförvaltningen, träffades den öfverenskommelsen, att fartyget skulle byggas af utländskt materiel och följaktligen till betydligt lägre pris än andra pansarfartyg. Man utgick naturligtvis å båda sidor från den uppfattningen, att Kockums verkstad skulle få restitution af den tull verkstaden erlagt för den utländska materielen, och det var icke någon särskild förmån, som där kom i fråga, ty det är en rättighet, som alla skeppsvarf äga; och då man beräknade, att fartyget skulle kunna göras färdigt på två år, var det gifvetvis förutsatt å ömse sidor, att denna restitution skulle erhållas. Sedan kunde icke fartyget göras färdigt på bestämd tid, men det var icke på grund af försummelse från bolagets sida. Vite var utsatt i händelse af försenad leverans, men vid pröfning, huruvida vitet skulle uttagas, fann marinförvaltningen, att verkstaden icke kunde beskyllas för felaktigt förfarande, och följaktligen blef detta vite icke uttaget. Då förhållandet är det, att Kockums verkstad för sin fartygsbyggnad betingat sig ett pris, som understiger priset för två andra samtidigt beställda fartyg, för det ena med 365,000 kronor och för det andra med 380,000 kronor, så vill jag påpeka, att om kronan nu gör anspråk på dessa opåräknade 49,000 kronor, skulle prisskillnaden till förmån för fartyget »Tapperheten» ställa sig 415,000 å 450,000 kronor billigare än vid de båda andra fartygen. Det är icke meningen att skydda verkstaden för förlust, men å andra sidan är det icke någon anledning för kronan att skaffa sig en opåräknad nedsättning i kostnaden för anskaffandet af detta fartyg. Det kan, då man ser ett följande, af bevillningsutskottet afgifvet utlåtande, förefalla så mycket mer egendomligt, att reservanterna velat motsätta sig hvad här är begärtd. På grund af motion hemställer nämligen bevillningsutskottet, att tiden, inom hvilken restitution skall kunna erhållas för införd materiel, må ökas från två år till tre år. Nu förhåller det sig så, att vid det å Kockums verkstad byggda fartyget utgjorde tiden mellan varornas införande och då fartyget blef färdigt 2 år och 319 dagar, således icke fullt 3 år och, om man räknar på annat sätt, från tiden för varornas tullbehandling till dagen, då det styrktes inför marinförvaltningen, att fartyget var färdigt, 3 år och 15 dagar. Huru är det möjligt, att Riksdagen skulle på samma dag besluta, att hädanefter 3 år är den tid, som man äger beräkna i detta afseende, men i afseende på Kockums verkstad icke vill medgifva restitution, oakadt tiden är ungefär densamma. Hvarför bestämdes tiden i tulltaxeunderrättelserna från början till två år? Därför att man ansåg, att ett fartyg borde kunna blifva färdigt på 2 år, och detta har i allmänhet varit fallet för de fartyg, som byggas inom landet. Att man bestämde en viss tid och icke ville sätta den längre, än som då ansågs behöfligt, torde uteslutande berott därpå, att man icke ville göra tullverket besvär genom att gå tillbaka

*Ang. tull-
restitution
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.
(Forts.)*

*Ang. tull-
restitution
för vissa vid
byggandet af
en pansarbåt
använda
materialier.*
(Forts.)

med sina undersökningar om dessa saker till obegränsad tid, och man trodde då, att en tid af 2 år skulle vara lagom. Nu har det upplysts, att det är för kort tid i synnerhet beträffande så stora byggnader, som här äro i fråga.

Att man skulle få ett prejudikat för framtiden är ett oberät-
tigadt påstående, ty det är bra få tillfällen, då så stora fartyg
byggas, och om man utsträcker tiden till 3 år, är faran för att
man skulle i framtiden utsättas för anspråk ofantligt liten. Så
vidt jag förstår, finnes det så många skäl, som tala för bifall till
den gjorda framställningen, att jag föreställer mig, att kammaren
kommer att bifalla Kungl. Maj:ts förslag, hvartill jag nu ber att
få yrka bifall.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr
talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder förekommit,
propositioner, först på bifall till hvad utskottet i nu förevarande
betänkande hemställt samt vidare på afslag därå; och förklarade
herr talmannen, efter att hafva förnyat den förra propositionen,
sig anse densamma vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades
och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad bevillningsutskottet hemställt i sitt
betänkande n:o 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Vid slutet af den häröfver anställda votering befunnos rösterna
hafva utfallit sålunda:

Ja — 58;

Nej — 45.

Då tiden var långt framskriden, beslöt kammaren på fram-
ställning af herr talmannen att uppskjuta behandlingen af åter-
stående ärenden på föredragningslistan till aftonsammanträdet.

Afgåfvos följande motioner:

n:o 60, af herr *Lundeberg* m. fl., om ändring af § 71 regeringsformen och § 65 riksdagsordningen i sammanhang med grundlagsändringar rörande utsträckning af valrätten till Riksdagens Andra Kammare; och

n:o 61, af herr *von Stapelmohr* m. fl., i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anslag för påbörjande af fullständiga undersökningar rörande den s. k. inlandsbanan.

Dessa motioner blefvo på begäran bordlagda.

Anmäldes och bordlades:

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 68, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition om anskaffande af mark till nya byggnader för vetenskapsakademien och naturhistoriska riksmuseet m. m.;

n:o 69, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för utvidgning och fördjupning af Albrektsunds kanal;

n:o 71, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående förvärfvande åt staten af malmfälten i Gellivare m. m.;

n:o 72, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor; och

n:o 73, med förslag till åtskilliga stadganden att införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 3, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående inrättande af särskild hofrätt för norra Sverige;

sammansatta bevillnings- och lagutskottets utlåtande n:o 1, i anledning af väckta motioner om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning och förslag till afhjälpande af vissa missförhållanden i afseende å stämpelbeläggning af köp af fast egendom m. m.; äfvensom

bankoutskottets memorial n:o 8, i fråga om ändringar i bankoreglementet.

Kammaren åtskildes kl. 4,14 e. m.

In fidem

A. v. *Krusenstjerna*.